

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

katedra psychologie

Bakalářská práce

**Konstrukce identity mladé generace migrantů na příkladu
Bulharů v Praze**

Veronika Volfová

© 2016 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Veronika Volfová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Konstrukce identity mladé generace migrantů na příkladu Bulharů v Praze

Název anglicky

Identity construction of young migrant generation on the example of Bulgarians in Prague

---

Cíle práce

Cílem bakalářské práce bude analyzovat identitu mladé generace migrantů na příkladu bulharské menšiny žijící v Praze. Práce bude zjišťovat, jakým způsobem dochází k udržování bulharských tradic, jazyka a popularizace bulharské kultury v Praze. Cílem práce bude přiblížit skupinu mladé generace bulharské menšiny v Praze a zjistit, jakým způsobem konstruuji svoji identitu.

Metodika

Bakalářská práce se bude skládat ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část se bude věnovat základním pojmům, jako jsou etnicita, nacionalismus a konstrukce identity. Praktická část bude zahrnovat polostrukturované rozhovory s příslušníky bulharské menšiny, kteří v Praze žijí.

Doporučený rozsah práce

cca 40 stran

Klíčová slova

etnicita, identita, nacionalismus, národ, integrace, akulturace, menšina, Bulhar v České republice, kultura, mladá generace

---

Doporučené zdroje informací

ANDERSON, Benedict. Pomyslná společenství, Pohledy na národ a nacionalismus. Čítanka textů, Miroslav Hroch (ed.), Praha: Slon, 2003, ISBN 80- 86429-20-2

BERGER, P L. – LUCKMANN, T. *Sociální konstrukce reality : pojednání o sociologii věděni*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BITTNEROVÁ, Dana. Etnické komunity v české společnosti. Praha: ERM, 2006. ISBN 80-903086-7-8

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA, – KOKAISL, P. *Etnické minority v Evropě*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2014. ISBN 9788021325241.

ERIKSEN, Thomas Hylland. Etnicita a nacionalismus. Praha: Slon, 2012. ISBN 978-80-7419-053-7

GELLNER, Arnošt. Národy a nacionalismus. Praha: Hříbal, 1993. ISBN 80-900892-9-1

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.

MAREŠ, M. *Etnické menšiny a česká politika : analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. ISBN 80-7325-050-0.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova : teorie – praxe – výzkum*. Praha: ISV, 2001. ISBN 80-85866-72-2.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Lucie Macků

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 4. 11. 2015

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Konstrukce identity mladé generace migrantů na příkladu Bulharů v Praze“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucie Macků za veškeré rady a připomínky při vedení této práce. Také bych ráda poděkovala všem svým respondentům, kteří byli ochotni mi věnovat svůj čas a uskutečnit se mnou potřebné rozhovory.

Konstrukce identity mladé generace migrantů na příkladu Bulharů v Praze

---

Identity construction of young migrant generation on the example of Bulgarians in Prague

Souhrn

Bakalářská práce má za cíl identifikovat identitu mladé generace migrantů na příkladu bulharské menšiny žijící v Praze. Práce zjišťuje, jakým způsobem dochází k udržování bulharských tradic, jazyka a popularizace bulharské kultury v Praze. První část práce seznamuje se základními pojmy, které s tématem souvisí. Jedná se o pojmy: etnicita, identita, nacionalismus a národ, integrace a akulturace, etnický prostor, menšina. Součástí teoretické práce také seznamuje s menšinovým složením v České republice a následně na se zaměřuje přímo na Bulharskou menšinu v Praze a její základní kulturní rysy.

Druhá část práce přibližuje skupinu mladé generace Bulharů v Praze a ukazuje, jakým způsobem dochází ke konstrukci jejich identit. Praktická část vychází z vlastního výzkumu, který zahrnuje polostrukturalizované rozhovory s příslušníky bulharské menšiny v rozmezí věku 18 až 29 let, kteří v Praze žijí.

Summary

Goal of the thesis is to describe identity of young generation of immigrants on the example of Bulgarian minority living in Prague. Thesis shows in which way are the bulgarian traditions kept including language and popularization of bulgarian culture in Prague. The first part of the work is focused on basic terms that are relevant for the subject. The terms are: ethnicity, identity, nationalism and nation, integration and acculturation, ethnical space, minority. In theoretical part you will be also accustomed with a composition of minorities in Czech Republic. Following that the focus will be placed at bulgarian minority in Prague and its main cultural specifics. Goal of the second part is to give an idea

of young Bulgarians in Prague and reveal in which way their identities are shaped. Practical part is based on research conducted by author. Research consists of semistandardized interviews with members of bulgarian community, aged 18-29 years, who live in Prague.

Klíčová slova: etnicita, identita, nacionalismus, národ, integrace, akulturace, menšina, Bulhar v České republice, kultura, mladá generace

Keywords: ethnicity, identity, nationalism, nation, integration, acculturation, minority, Bulgarian in Czech republic, culture, young generation

OBSAH

1. ÚVOD	10
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	11
3. TEORETICKÁ ČÁST	14
3.1. Vymezení základních pojmů	14
3.1.1. Etnicita	14
3.1.2. Identita a její konstrukce	15
3.1.3. Nacionalismus a národ	17
3.1.4. Integrace a akulturace	19
3.1.5. Etnický prostor	21
3.1.6. Menšina	21
3.2. Menšinové složení ČR – Hlavní město Praha	25
3.3. Bulharská menšina v České republice	28
3.3.1. Historie	28
3.3.2. Současná situace Bulharů v České republice	28
3.3.3. Podpora migrace bulharské menšiny v ČR	29
3.3.4. Bulharská menšina v Praze	32
3.3.5. Bulharsko a hlavní rysy bulharské kultury	34
3.3.6. Krajské organizace, sdružení a instituce v Praze	37
4. PRAKTICKÁ ČÁST	40
4.1. Důvody k pobytu v České republice	40
4.2. Vztah k rodné zemi	43
4.3. Náboženství a víra	48
4.4. Jazyk	50
4.5. Dodržování tradic a svátků	54
4.6. Jídlo	57
4.7. Bulharské spolky a organizace v Praze	60
4.8. Bulharská identita	63

4.9.	Zhodnocení výsledků	65
5.	ZÁVĚR	67
6.	SEZNAM LITERATURY	69
6.1.	Publikace	69
6.2.	Odborné časopisy	71
6.3.	Internetové zdroje	72
7.	SEZNAM TABULEK	74
8.	PŘÍLOHY	75
8.1.	Příloha č. 1 – Seznam otázek pro respondenty	75
8.2.	Příloha č. 2 - Rozmístění cizinců v České republice podle krajů k 31.12. 2011	77
8.3.	Příloha č. 3 - Podíl nejčastějších občanství cizinců v krajích ČR v roce 2012	77
8.4.	Příloha č. 4 - Cizinci podle typu pobytu a pohlaví - 25 nejčastějších státních občanství - k 30. 6. 2015	78
8.5.	Příloha č. 5 - Získaný dotační příspěvek na bulharský projekt Roden glas	79
8.6.	Příloha č. 6 - Získaný dotační příspěvek na bulharský projekt Bulgari	79
8.7.	Příloha č. 7 - Zaměstnanost cizinců podle státní příslušnosti a věkových skupin k 31. 12. 2007	80
8.8.	Příloha č. 8 - Pět nejčastějších státních občanství cizinců EU registrovaných u MPO k 31.12.2010	81
8.9.	Příloha č. 9 – Respondentka Tanita Yankova se svoji bulharskou kapelou Bulk	81

1. Úvod

Bulharská menšina má v českých zemích své historické kořeny. Již v první třetině 20. století přicházeli do tehdejšího Československa první bulharští studenti, dělníci a především zahradníci a zelináři. Stali se velmi známými pro svoji efektivní zelinářskou výrobu a schopnost prodeje. Právě bulharští zahradníci v zemi se stali důležitým prvkem pro budoucí bulharskou menšinu v ČR.

Podle statistik z roku 2015 zaujímá bulharská menšina sedmé místo mezi 25 nejčastějšími státními občanstvími cizinců v ČR. V současné době je v ČR uznán statut národnostní menšiny 14 menšinám včetně menšiny bulharské. Díky statutu *národnostní menšina* mají Bulhaři své zastoupení v Radě vlády pro národnostní menšiny a mají fungující bulharské organizace a sdružení po celé republice. V Praze je považován za hlavní bulharskou instituci Bulharský kulturní institut, který se snaží sdružovat Bulhary a pořádat mnohé oslavy a akce.

V současné době panuje v Bulharsku velká míra nezaměstnanosti, která vede k velké emigraci obyvatel. Z Bulharska odcházejí často rodiče společně se svými potomky za vidinou lepšího života. Mnoho bulharských příslušníků žije v ČR už od svých školních let (cca od 10 let). Kontakt s bulharskou komunitou ze začátku často udržují prostřednictvím Bulharské školy v Praze.

Bakalářská práce vznikla za účelem rozšíření vědomí o bulharské menšině a o jejím začleňování do české společnosti. Snaží se ukázat, jak mladí Bulhaři vnímají své postavení ve společnosti a jakým způsobem se snaží udržovat své bulharské *já*.

2. Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem dochází ke konstrukci identity u mladé generace bulharských migrantů v Praze. Práce se zaměřuje na hlavní aspekty, jež jsou hlavními prvky při tvorbě identity (vlastní historické povědomí, jazyk, kultura, dodržování kulturních zvyků a tradic, kontakt s bulharskou menšinou, vztah k rodné zemi). Práce se snaží celkově přiblížit bulharskou menšinu v ČR a konkrétněji se pak zaměřuje přímo na mladou generaci žijící v Praze.

Pro potřeby práce byla využita již zjištěná sekundární data související s tématem. Nezbytnou součástí techniky sběru dat bylo nastudování zdrojů zahrnující podrobné vysvětlení základních pojmů a seznámení se se současnou situací bulharské menšiny v ČR. Informace byly získávány z dostupných odborných publikací, článků a potřebných internetových zdrojů. Publikace byly studovány v českém, případně i anglickém jazyce.

V praktické části byl zvolen kvalitativní výzkum, jelikož se zdál nejvhodnější pro účely této práce. Podle Jana Hendla lze kvalitativní výzkum definovat jako: „*proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, studuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách*“ (2005, str. 50) Na základě výzkumu byla zvolena hlavní výzkumná otázka:

„Jakým způsobem dochází ke konstrukci identity u mladé generace Bulharů žijící v Praze?“

Zvolená technika výzkumu zahrnovala polostrukturalizované rozhovory s příslušníky bulharské menšiny, kteří v Praze žijí. Jelikož je práce zaměřena pouze na mladou generaci, všichni respondenti splňovali věkové rozmezí 18 až 29 let. Bylo uskutečněno 12 rozhovorů v českém jazyce. Kromě jedné respondentky bylo místo jejich narození v Bulharsku.¹ Rozhovory probíhaly v Praze v období dvou měsíců od listopadu do prosince 2015. Místo pro konání rozhovorů bylo zvoleno v pražských čajovnách a kavárnách. Průměrná délka

---

¹ Respondentka Tanita Yankova (22 let, studentka UK, zpěvačka) byla jedinou respondentkou, která se narodila v ČR.

rozhovorů se pohybovala okolo jedné hodiny a půl. Všechny rozhovory byly nahrávány na telefon. Se zvukovým záznamem respondenti souhlasili. Všechny nahrané rozhovory jsou vypáleny na CD, které je přiloženo k této práci. Podrobnosti týkající se rozhovorů jsou k nahlédnutí v *Identifikační tabulce* na konci této kapitoly.

Důležitým prvkem výzkumu se stala *metoda sněhové koule*, která umožnila sehnání kontaktů na potřebný počet rozhovorů. Schůzky byly domlouvány prostřednictvím sociálních sítí.

V rámci kvalitativního výzkumu bylo také uskutečněno zúčastněné pozorování, které sloužilo k pochopení dané menšiny. Pozorování bylo uskutečněno dne 14. prosince 2015 v Jazz Docku v Praze, kde právě se uskutečnil koncert jedné z respondentek, která je hlavní zpěvačkou v bulharské skupině *Bulk*.

Tabulka č. 1 - Identifikační tabulka respondentů

	Jméno Respondenta	Věk	Místo narození	Jak dlouho žije v ČR	Profese	Datum a místo rozhovoru
1.	Girgina Petkova	26	Karlovo (Bulharsko)	cca 15 let	studentka VŠ	2.12.2015, Praha
2.	Greta Bozhkova	18	(Bulharsko)	cca 6 let	studentka gymnazia	30.11.2015, Praha
3.	Ivanina Nedelcheva	18	Ruse (Bulharsko)	cca 8 let	studentka na střední škole (cestovní ruch)	19.11.2015, Praha
4.	Karina Krasteva	23	Sofie (Bulharsko)	cca 12 let	práce v restauraci	14.11.2015, Praha
5.	Monika Ilieva	24	Gabrovo (Bulharsko)	cca 9 let	studentka ČZU, zpívá v bulharském sboru: Hlasy z Bulharska	19.11.2015, Praha
6.	Nadežda Gecova	20	Ruse (Bulharsko)	cca 11 let	studentka ČVUT - MÚVS	8.11.2015, Praha
7.	Nasia Ilieva	24	Sliven (Bulharsko)	cca 15 let	prodej v obchodě (prodej šperků)	4.11.2015, Praha
8.	Neli Tzvetanova	29	Sofie (Bulharsko)	cca 20 let	dokončené studium VŠ, tančí bulharské tance	24.11.2015, Praha
9.	Simona N. Ninova	20	Vidin (Bulharsko)	cca 9 let	studentka zdravotnické vyšší odborné školy	16.11.2015, Praha
10.	Tanita Yankova	22	Praha(ČR)	od narození	studentka UK, zpěvačka	3.11.2015, Praha
11.	Tansu Tahir	19	Kubrat (Bulharsko)	cca 13 let	studentka VŠ	17.11.2015, Praha
12.	Todor Ralev	26	Karlovo (Bulharsko)	cca 13 let	student VŠ, ZAEDNO - učitel bulharských lidových tanců	9.11.2015, Praha

Zdroj: Vlastní zpracování

3. Teoretická část

3.1. Vymezení základních pojmů

Cílem této práce je identifikovat identitu mladé generace bulharských migrantů žijících v Praze. Pro správné pochopení problematiky je proto nutné nejprve objasnit význam některých základních pojmů, které se s touto problematikou pojí (etnicita, identita, nacionalismus a národ, integrace a akulturace, etnický prostor, menšina).

3.1.1. Etnicita

„Termín etnicita odkazuje ke vztahům mezi skupinami, jejichž členové se považují za odlišné od členů ostatních skupin, přičemž je časté, že tyto skupiny zároveň zaujímají odlišné pozice v sociální hierarchii dané společnosti.“ (Eriksen, 2012, str. 37)

Norský antropolog Thomas Hylland Eriksen (2012, str. 37) tímto vysvětluje etnicitu jako aspekt sociálního charakteru, kde si příslušníci jedné skupiny jasně uvědomují rozdíly mezi vlastním etnikem a etnikem cizím. Jedním z hlavních aspektů oddělující tyto etnické skupiny od sebe samých bývá například mýtus o společném původu svých členů. Jednotlivá etnika spolu následně vstupují do kontaktu a vzniká mezi nimi kontrast. Tento kontrast podle Eriksena (2012, str. 45) velmi úzce souvisí s tzv. **etnickou kvalifikací**, která jednoznačně rozděluje společnost na dva protipóly: **my** a **oni**. Poukazuje na fakt, že etnicita nemůže existovat tam, kde se toto pravidlo vnímání nevyskytuje.

Na základě zmíněného kontrastu k druhým může být podle Eriksena etnicita také nahrazena termínem **sociální identita**.² Sociální identita vede k porozumění o tom, kdo vlastně jsme a čím jsme odlišní od ostatních lidí. Jedná se o velmi praktické měřítko, které odlišuje lidi rozdílné a spojuje tak lidi podobného charakteru. (Jenkins, 2014, str. 19)

Stanislav Brouček a Ivo Vasiljev (1988, str. 231) dále tvrdí, že etnicita je produktem společenství a že nevzniká jen v etnickém společenství jako celku, ale i v jeho jednotlivých částech. Jejimi nositeli tak nejsou pouze různé etnické soubory lidí, ale i její jednotliví členové.

---

² Sociální identitu definuje český sociolog Jan Jandourek (2001, str. 104) jako hluboký pocit vlastní totožnosti založený na prožívání vlastní komunity.

Profesor Leoš Šatava (2005, str. 17 - 19) k problematice etnicity dodává, že v případě etnicity lze uvést dvě protikladné koncepce. První koncept se nazývá **dualistický** (nebo také puristický) a vychází z představy německého osvícenského filosofa Johanna Gottfrieda Von Herdera.³ Ten definuje národ jako pospolitost stejného jazyka a kultury. Na základě tohoto konceptu platí pravidlo: buď - anebo. Člověk je buď příslušníkem jedné etnické skupiny a nebo nějaké jiné. Žádná jiná možnost neexistuje. Protikladem je podle Šatavy (2005, str. 17 - 19) koncept **liberální** (nebo také multikulturalistický), kde funguje pravidlo: nejen – ale i. Zde převládá snaha o koexistenci majoritní a minoritní části společnosti. Jedinec je nejen členem jednoho etnika, ale zároveň i jiného. Obě složky pak přispívají ke společnému bohatství společnosti. V ideální formě by liberální koncept představoval společnost, kde vládne úplná občanská rovnost.

Jako poslední je důležité zmínit, že etnicita reaguje na procesy modernizace. Různá etnika nejsou od sebe izolována, ale naopak se mezi sebou neustále pohybují a mísí. (Eriksen, 2012, str. 32)

3.1.2. Identita a její konstrukce

V rámci teorie identity se můžeme setkat s různými definicemi, a to na základě vědního oboru, který se studiem identity zabývá. Každá z definic vysvětluje pojetí identity trochu odlišně.

Sociologie považuje identitu za tzv. „*sociální konstrukt vznikající v sociálním prostoru a zahrnující různé názory, přesvědčení a cíle.*“ (Roubal, 2011, str. 30) Ondřej Roubal (2011, str. 30 – 31) uvádí, že k formování sociální identity podle Karena A. Cerula⁴ dochází na základě třech trendů. Za prvé uvádí, že sociologové obracejí pozornost spíše na skupinové záležitosti, přestože doposud kladli důraz pouze na záležitosti jedinců. Dále autor uvádí, že Cerulo se sám ve svých studiích odchýlil od zkoumání identity jako od zcela individuálního prvku a začal se zabývat tzv. identitou kolektivní. „*Zájem odborníků je soustředěn na různé typy sociálních identit jako genderové identity, etnické identity a třídní identity.*“ (Cerulo in Roubal, 1997, str. 386 – 388)

---

³ Johann Gottfried Von Herder byl nejen filosof a spisovatel, ale také protestantský kazatel. Byl významným představitelem jak německého, tak i českého národního obrození. Ve své knize: „O povaze a původu lidské řeči“ se zabývá vznikem lidského jazyka a jeho vlivem na národ obecně. Gottfriedovy myšlenky ovlivnily mnoho autorů po celém světě, nejvíce však v 19. století.

⁴ Karen A. Cerulo je americký sociolog, který se specializuje na studium kultury, komunikace a poznání.

Genderová identita představuje rozdíl mezi identitou ženy a muže, a to na základě jejich kulturního odlišení. Pohlaví je považováno za základ pro budoucí vytvoření identity. Etnická identita oproti tomu vidí klíčový prvek k vytvoření vlastní identity v samotném etniku (tj. v příslušnosti k určité etnické skupině, národu apod.). Třídní identita je založena na rozdělení společnosti do jednotlivých tříd.⁵ (Cerulo in Roubal, 1997, str. 387)

Identita v otázce etnickým a národnostním menšin má za cíl jedinci usnadnit odpověď na otázku: „*Kdo jsem a kam patřím?*“. Identita jedinců je pak chápána jako samostatná položka v celkovém složení kulturních znaků. (Bittnerová a Moravcová, str. 8 – 9) O identitě se pak v souvislosti s enologií mluví jako o: „*souboru vzájemně propojených, ovšem často spolu zdánlivě nesouvisejících kulturních jevů, postojů a o kulturu opřených sentimentů.*“ (Bittnerová a Moravcová, 2005, str. 8) V etnologii se klade důraz na to, že identita není termín individuální. „*Nezávisí na přání a psychických dispozicích jedince, ale naopak je jedincem přijímána a osvojována z kultury, v průběhu akulturace.*“ (Bittnerová a Moravcová, 2005, str. 9)

V psychologii je identita považována za jeden ze psychosociálních termínů⁶. Identita nelze být brána pouze z pohledu psychologie, jelikož v tomto případě zasahuje zároveň i do sociologie. Z psychologického hlediska se tak často mluví o *identitě sociální*. (Geist, 2000, str. 89) V souvislosti s identitou se rozlišují tři typy identity. Za prvé je pojem chápán jako: „*identita, vztahující se k místu jedince v sociálním životě*“. Ve druhém případě je pak identita přirovnávána k „*vlastní představě o sobě (Self-image), zahrnující kvality a atributy, které v sobě vidí jedinec*“. A ve třetím případě může být termín také chápán jako: „*pojem sebeúcty (Self-esteem, sebeocení), vztahující se k pozitivním nebo negativním pocitům, které mají lidé na základě svých zkušeností v sociálním životě.*“ (Metzger in Geist, 2000, str. 89)

Obecně tak můžeme říct, že identita: „*člověku slouží k pochopení jedné dimenze sebe sama a dále k uvědomění si a poznání vlastní příslušnosti k určité skupině či společenství. Je mu návodem k rozpoznání sebe i těch druhých.*“ (Maxová, 2006, str. 269)

---

⁵ Příkladem rozdělení společnosti do tříd může být např. ideologie komunismu a její dělení obyvatel do 3 tříd – nejnižší třída Dělnická, poté třída Střední a nejvýše postavená třída Vyšší.

⁶ Identita je emocionální a psychický aspekt každého jednotlivce. Slouží k udržení **osobní a sociální** integrity jednotlivce, ale zároveň je i velmi odolná vůči změnám. (Jenkins, 1997, str. 47)

3.1.3. Nacionalismus a národ

Obecnou definici nacionalismu nám nabízí Petrusek (1996, str. 664): „*nacionalismus je intenzivní národní uvědomění, které se vyhraňuje v protikladu k příslušníkům jiných – národů.*” Tato definice však nahlíží na nacionalismus z moc široké perspektivy. Pro více konkrétní objasnění se pokoušelo mnoho autorů.

Gellner uvádí: „*Nacionalismus je policikou doktrínou, ale také stavem myslí a pocitem, že stát a národ si musí odpovídat, musí tvořit jednotu.*” (2003, str. 7) K této definici však sám autor uvádí, že ji nelze aplikovat v případě, že na území jednoho státu žijí dva nebo více národů nebo když například jeden národ žije na území více států. (2003, str. 7) Z obou zmíněných definic vyplývá, že termíny: nacionalismus a národ od sebe nelze oddělovat.

Profesor Brian Barry v Blackwellově encyklopedii politického myšlení (2003, str. 315) poukazuje právě na význam **existence národů** v celkovém pojetí nacionalismu. Národní charakter je rozhodujícím faktorem při vnímání nacionalismu a podle něj by měl každý mít jen jednu neměnnou národnost, z níž by pak mohl odvozovat svou identitu.

„*Lidé by se měli nejdříve chápat jako členové národního společenství, a až pak být členy nějakého užšího, širšího nebo národnostmi napříč jdoucího seskupení.*“ (Miller a kol., 2002, str. 315) Dle Barryho slov je národ nejdůležitějším prvkem pro vznik nacionalismu. (2003, str. 315)

V této práci je velmi důležité zmínit, že existují dva základní směry, které vysvětlují vznik národa (a tím i samotného nacionalismu). Prvním směrem je **primordialismus**. Ten hlásí, že národ vzniká zcela přirozeně a že se v něm člověk jednoduše narodí. Opakem je pak **konstruktivismus**, který vidí národ jako uměle vytvořenou jednotku. Národ vzniká jako až důsledek něčeho a k jeho vytvoření tak dochází nepřirozenou cestou.

Arnošt Gellner (1993, str. 12) tvrdí, že nacionalismus je zpočátku hlavně politický princip a že proto národnostní a politická jednotka musí být zcela totožná. Podle Gellnera (1993, str. 67) dochází k mylnému závěru, že nacionalismus je náhodný a umělý vynález lidstva (čímž kritizuje teorii konstruktivismu). Ve své knize *Národy a nacionalismus* uvádí: „*Nic by nemohlo být dále od pravdy než taková domněnka. Nacionalismus není tím, čím se zdá být, především není tím, čím se zdá být sobě samému. Kultury, o kterých tvrdí, že je*

brání a oživuje, jsou často jeho vlastní vynálezy, nebo jsou až k nerozeznání přetvářeny. Nicméně nacionalistický princip jako takový, jako odlišný od každé ze svých specifických podob a od individuálního nesmyslu, který by mohl hlásat, má opravdu velmi hluboké kořeny v naší společné současné situaci; není to vůbec nahodilý jev a nebude lehké jej popřít.“ (1993, str. 67) Těmito slovy Gellner argumentuje a říká, že nacionalismus vzniká vždy zcela přirozeně. Podle těchto slov je jasné, že Arnošt Gellner byl jedním z hlavních představitelů teorie primordialismu. Národ je podle něj vyplývající nezbytností pro moderní dobu. Samotný národ je vytvořen až jako potřeba nacionalismu. *„Je to nacionalismus, který plodí národy, a nikoli obráceně“*(Gellner, 1993, str. 67)

Dalším významným odborníkem je americký politolog a historik Benedict Anderson. Ve svém nejznámějším díle Představy společenství (nebo také známé pod názvem: Pomyslná společenství) definuje národ následovně: *„Jedná se o pomyslné politické společenství – a to existující v představách jako společenství ze samé své podstaty vnějškově ohraničené a svrchované.“* (Anderson, 2003, str. 243) Národ je tedy společenství, které si lidé sami představují a za jehož součást se považují. Ve své definici Anderson následně pokračuje: *„Společenství je pomyslné, protože příslušníci i toho nejmenšího národa většinu ostatních členů nikdy nepoznají, nikdy se s nimi nesetkají a ani o nich neuslyší, přesto však v mysli každého z nich žije představa jejich společenství.“* (Anderson, 2003, str. 243 – 244) Tímto se autor snaží naznačit, že každý člověk, jež se považuje za součást národa, nemůže znát všechny ostatní členy, jelikož národ nemá vždy jasně stanovené hranice – tyto hranice si členové pouze představují, a tak nemusí být vždy zcela jasné, kde národ začíná a kde končí.

Dále autor říká: *„Národ existuje v představách jako vnějškově ohraničený, protože i ten největší, který může mít třeba miliardu obyvatel, má konečné, byť pružné hranice, za nimiž se nachází jiné národy.“* (Anderson, 2003, str. 244) Žádný národ nemůže být tak velký, aby se mohl krýt s celým lidstvem. *„Existuje v představách jako svrchovaný.“* (2003, str. 245) Národ je suveréní, protože je odproštěn od tradičních církevních hodnot. *„A konečně, národ existuje v představách jako společenství, protože se bez ohledu na to, k jaké nerovnosti a vykořisťování v národě dochází, vždy pojímá jako hluboká horizontální spřízněnost.“* Tato spřízněnost má hluboké kulturní kořeny a sdružuje lidi v (byť jen pomyslnou, ale silnou) komunitu.

3.1.4. Integrace a akulturace

Výkladový slovník migrační terminologie (Kolektiv autorů, 2011, str. 42) nám poskytuje následující vysvětlení: „*integrace je proces, jehož prostřednictvím jsou cizinci přijati do společnosti jak na úrovni jednotlivců, tak na úrovni skupin.*” Menšina se v nové zemi adaptuje a účastní se tak kulturního i politického dění, čímž reprodukuje svoji skupinovou identitu. Zároveň si však stále uvědomuje svůj původ a stávající lásku k rodné zemi.⁷

V České republice se integrací a celkovou migrací zabývá mnoho státních i nestátních institucí. V rámci institucí na státní úrovni se integrací zabývá **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky**. Ten se snaží koordinovat migraci a integraci do České republiky. Mezi jeho úkoly patří ochrana imigrantů na mezinárodní úrovni, otázka uprchlíků, příjezd cizinců a jejich setrvání v ČR nebo třeba také hledání možné spolupráce s cizinci apod. Mezi další státní instituce, které mají za úkol spíše dodržování zákonů a zabraňování nelegální migrace, patří například Správa uprchlických zařízení a Cizinecká policie.

S integrací státu pomáhá i mnoho neziskových organizací. Mezi ty nejznámější patří například: Sdružení pro integraci a migraci (jehož hlavním posláním je pomoc uprchlíkům), Poradna pro integraci (poskytuje migrantům pomoc v právních a sociálních věcech), Organizace pro pomoc uprchlíkům (pomáhá uprchlíkům a poskytuje jim bezplatnou pomoc v různých směrech), Organizace na podporu integrace menšin (vykonává různé aktivity, které vedou k podpoře integrace menšin a jejich snadnějšího začlenění do české společnosti), Multikulturní centrum Praha (jedná se o občanské sdružení, které usnadňuje soužití různých kultur v české zemi), Člověk v tísni a jeho program Migrace (hlavním cílem je poskytovat lidem co nejvíce informací o migraci) nebo BERKAT (komunita lidí, kteří dobrovolně pomáhají cizincům v ČR i mimo ní).

Často je integrace zaměňována s pojmy adaptace a asimilace. **Adaptace** je zpravidla používána ve smyslu: přizpůsobit se někomu/něčemu. **Asimilace** je brána jako konečná fáze adaptace v migrační společnosti – splynutí s majoritou. Výsledkem celého procesu adaptace pak může v nejlepším případě být například bezproblémové

---

⁷ Mnoho cizinců si v nové zemi silně uvědomuje svůj původ a stále si zachovává vztah ke své rodné zemi. V tomto případě lze mluvit o tzn. **transnacionalismu** – nacionalismu na dálku. Mluvíme tak o migrantech, kteří se i nadále rozhodli udržovat vztahy přes hranice se svou zemí původu. I nadále tak dochází k sociální interakci mezi lidmi nezávisle na tom, že již nežijí na stejném geografickém území. (Reitemeier, 2012, str. 295)

soužití díky rychlému získání státního občanství nebo úspěšného splynutí minority s majoritní populací.⁸ Asimilace oproti tomu často vede spíše k negativním efektům, jako jsou ilegální pobyt nebo silné odmítání ze strany majoritní společnosti. (Šišková, 2001, str. 23)

Integrace menšin do nového prostředí není snadnou změnou. Tatjana Šišková (2001, str. 23) přímo uvádí, že se o jedná o tzv. „*Stres z migrace*“, kterému musí imigrant mnohdy i dlouhodobě čelit. „*Je mnohdy přirovnáván k situacím, jimž člověk musí čelit např. v případě úmrtí blízkého člena rodiny, rozvodu nebo při velkém osobním zadlužení.*“ Takový stres je ještě prohlouben tím, že minorita musí často bojovat s předsudky či diskriminací ze strany hostitelské země.

„*Mnohé předsudky a předpoklady často společně sdílí široký okruh lidí, který si neuvědomuje, že jsou to pouze generalizované informace a představy.*“ Tyto představy pak vedou k vytváření stereotypů. Generalizace informací o druzích nám v jistém ohledu může pomoci lépe chápat pro nás dosud neznámé a odlišné věci. Má však i svou negativní stránku a to tehdy, když začneme někoho hodnotit na základě jednoho rysu – jednoho nám známého stereotypu. (Šišková, 2001, str. 15)

„*Migranti podléhají stereotypizaci ze strany většinové společnosti a jsou posuzováni a vnímáni nikoliv podle toho, jací jsou, nýbrž podle toho, ke které etnické skupině příslušejí.*“ (Bittnerová, 2012, str. 23) Tím vlastně odsoudíme jedince na základě jeho příslušnosti k dané skupině.

S pojmem integrace souvisí také velmi úzce pojem: **akulturace**. Je jím myšlen „*proces sociálních a kulturních změn, které vznikají v důsledku kontaktu různých kultur.*“ (Petrusek a kol., 1996, str. 47)

Jedinec či skupina přistěhovalců si v nové zemi osvojí nové kulturní zvyky, které přijmou téměř za své vlastní. Příkládají pak těmto zvykům stejnou důležitost jakou doposud pokládají k tradicím z jejich rodné země. Přijmutí nových kultur je klíčovou událostí pro jakéhokoliv přistěhovalce, protože mu tak umožňuje se lépe začlenit do nového prostředí.

---

⁸ Úplné splynutí minority s majoritou je typické pro Spojené státy americké v 18. a 19. století, kdy především minority Kanaďanů, Skotů a Irů byly plně asimilovány do již existující majority. Tento koncept se nazývá: model „*tavícího kotle*“ (melting pot), který poprvé představila tzv. Chicagská škola v čele s Robertem Ezra Parkrem na začátku 20. století. (Šišková, 2001, str. 24)

K akulturaci dochází například: „*Když jedna skupina při jednání na veřejnosti přijme znaky jiné, dominantní skupiny ve společnosti, zatímco v soukromém životě si ponechá svoji vlastní kulturu. Akulturace může rovněž vyústit v utvoření nové kultury, která v sobě spojuje prvky obou původních kultur.*” (Kolektiv autorů, Výkladový slovník migrační terminologie, 2011, str. 25) Pakliže migrant dokáže přijmout kulturu majoritní společnosti a rozhodne se v zemi do budoucna zůstat, stává se tato země jeho zemí cílovou. Proces akulturace může být často zmiňován pod pojmy: integrace nebo asimilace, které již byly v této práci zmíněny.

3.1.5. Etnický prostor

Etnický prostor (nebo také prostor národní) je svázán se zemí původu. Pokud je menšina soustředěna ve většině v nějakém státě, je pro ní národním prostorem celý stát jako politický útvar. V případě etnických menšin, které jsou státními hranicemi rozděleny do více států, vidí pak národní prostor na základě jejich jazyka - mluvíme pak o hranici jazykové. (Bittnerová a Moravcová, 2008, str. 20 – 21)

V případě České republiky pak platí, že: „*Jedinci, kteří pro sebe akceptují dvojitou etnickou/národní identitu, tedy ti, kteří prošli integračním procesem a cítí se Čechy, pak dělí svůj národní prostor mezi stát původu a ČR.*” (Bittnerová a Moravcová, 2008, str. 22)

Národní prostor je důležité také zmínit v souvislosti s příbuzným pojmem **občanský prostor**.

Pokud uvedeme jako příklad Českou republiku, bude prostor ČR – prostor hostitelské země, obsazován příslušníky etnických menšin vesměs přes paměť. Je uváděn ve smyslu rozptylu dané menšiny ve státě a váže se také ke konkrétním oblastem jejich setkávání. „*I příslušníci těch menšin, které svou vlastní národní identitu a státnost budují na etnickém principu, prostor ČR deklarují výlučně jako prostor občanský.*“ (Bittnerová a Moravcová, 2008, str. 24 - 25) Zjednodušeně tak můžeme říct, že občanský prostor je místo, v němž příslušníci dané menšiny žijí.

3.1.6. Menšina

Pokud mluvíme o menšině, je tím myšlena nějaká početně slabší část obyvatelstva, která je často oproti většině nějak znevýhodněna, a to vede k jejímu celkovému nedominantnímu postavení ve společnosti. Aby menšina mohla být ve státě brána

jako národnostní menšina, musí splňovat jednu důležitou podmínku. „*Aby mohli být příslušníci určité etnické skupiny označováni za národnostní menšinu určitého státu, musí mít státní občanství daného státu.*“ (Kokaisl, 2014, str. 5) Státní příslušnost pak jedinec dokládá na základě úředně vydaného dokladu, který mu vyhotovil daný stát.

Minorita se od svého okolí nějak odlišuje. Kokaisl (2014, str. 12) uvádí nejčastější odlišnosti, které jsou pro menšiny charakteristické. Hlavním prvkem oddělující etnickou skupinu obyvatel od ostatních je **jazyk**. Není jim myšlen pouze jazyk kodifikovaný (uzákoněný), ale i lidově přetvořený jazyk, například dialekt. Může se jednat i o jiný druh nějaké jazykové deformace, která se od úřední formy tohoto jazyka nějak odlišuje. Jako příklad je možno uvést Francii. Jejím úředním (kodifikovaným) jazykem je francouzština. Mezi její dialekty pak patří třeba bretonština, burgundština nebo lotrinština. Dalším důležitým prvkem je **náboženství**. „*U některých etnik se náboženská příslušnost projevuje velice výrazně, u jiných zas nehraje náboženství při identifikaci příliš významnou roli.*“ Jako příklad vyčlenění etnika na základě náboženství uvádí autor například situaci v Irsku. Zde není hlavním oddělujícím prvkem jazyk, jelikož většina Irů používá většinou více v běžné mluvě angličtinu oproti rodné irštině. Rozhodujícím vyčleňujícím prvkem je pro ně pak odlišná náboženská příslušnost a to ke katolické církvi. (britské ostrovy se totiž přiklání ve většině k církvi protestantské). (Kokaisl, 2014, str. 27) Česká republika je pak skvělým příkladem, kdy potřeba náboženství je zcela zanedbatelná. „*Zde sice většina národních tradic má původ v katolické (římskokatolické) tradici, ale náboženství rozhodně není identifikačním znakem.*“ (Kokaisl, 2014, str. 26)

Na základě všech těchto zmíněných znaků, podle kterých lze menšinu identifikovat, můžeme již i v české právní normě nalézt definici národnostní menšiny. Je zakotvena v **zákoně č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin** a zní takto:

(1) Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

(2) Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

Na základě zmíněné definice se nabízí otázka: Jaký je tedy **rozdíl mezi národnostní a etnickou menšinou**? Pokud mluvíme o národnostní menšině, musí zde platit jedna podmínka, která již byla uvedena na začátku této kapitoly, a to státní občanství dané menšiny. Aby mohla být menšina brána jako národnostní, musí být uznávána státem úředně. Jedná se tedy o etnickou menšinu, jejíž členové jsou občany daného státu. Etnickou menšinou je pak každá minorita, která je od ostatních odlišena na základě jiného jazyka či odlišných kulturních znaků. Existuje však mnoho názorů na rozdíl mezi těmito dvěma termíny. (Kokaisl, 2014, str. 5) Šišková (2001, str. 33) s touto odpovědí nesouhlasí a tvrdí, že neexistují rozdíly mezi národnostní a etnickou menšinou. Tyto dva pojmy se podle autorky vzájemně slučují.

Je také důležité zmínit, že mnozí lidé často neznají přesný **rozdíl mezi národnostní menšinou a skupinou imigrantů**. Věra Stýskalíková (2004, str. 9 - 11) uvádí, že národnostní menšiny často požadují v zemi zachování určitých práv - a to nejčastěji práv v kulturním mínění. Smyslem takových práv je ponechání jejich viditelné odlišnosti od ostatních obyvatel státu a tím tak získat nárok na určitou nezávislost. Imigranti oproti tomu mají větší potřebu se do majoritní skupiny začlenit a snažit se odstranit velké rozdíly mezi nimi a okolím. Vlastní kultura je tak hlavní odlišností mezi těmito dvěma skupinami, kdy národnostní menšiny si vlastní kulturu uchovávají a chrání, kdežto skupiny imigrantů svoji kulturu často postrádají a adaptují se později na kulturu novou. Stýskalíková (2004, str. 12) dodává: „*Imigranti svoji kulturu zanechali v zemích původu a je po ně nemožné ji obnovit pouze na základě tradice a jazyka. Požadují tedy přístup do sociální kultury majoritní společnosti.*“ Není tím však myšleno, že imigranti nemají vlastní kulturní tradice, jež mají spojené s jejich zemí původu. Přistěhovalci se stávají občany státu zcela dobrovolně a také se dobrovolně přizpůsobují na kulturu novou. Svoje kulturní zvyky pak dodržují jen zřídka a to například v rodinném kruhu nebo jen v určitých nezávislých uskupeních. (Mareš a kol., 2004, str. 10)

Pro přistěhovalce není nikdy snadné se do nového prostředí začlenit. K tomu Šišková (2001, str. 14) uvádí: „*Historie a životní podmínky národnostních minorit nebo etnických*

skupin migrantů a cizinců, a tedy i jejich tradice, hodnoty a zkušenosti mohou být odlišné od hodnot české majority. Když žijí dvě skupiny s rozdílnými vzorci chování vedle sebe, jiný hodnotový systém se stává příčinou komplikovaného soužití. Málokdo však uvažuje o rozdílných hodnotách, jež stojí v pozadí rozdílných projevů, a stále se jen upozorňuje, že menšina se má přizpůsobit většině.“⁹

---

⁹ Imigranti ze stejného kulturního prostředí mají tendenci se v hostitelské zemi v zájmu větší bezpečnosti shlukovat. V tomto případě pak mluvíme o úmyslné prostorové koncentraci lidí. Bittnerová uvádí: „Prostorová koncentrace imigrantů z kulturních příčin je významná k zachování sociálních vztahů mezi imigranty a k zachování jejich kulturní a náboženské identity, tyto všechny skutečnosti pak vedou k redukci stresové zátěže spojené s pobytem v cizí zemi.“ (2012, str. 17)

3.2. Menšinové složení ČR – Hlavní město Praha

Jelikož je Praha hlavním městem České republiky, není proto divu, že zde najdeme velmi rozmanitou strukturu obyvatel z různých částí světa. Také proto je hlavní město vždy největším lákadlem pro velké množství přistěhovalců. Že v Praze žije nejvíce cizinců z celé České republiky dokazuje mapa (viz. Příloha č. 2) z konce roku 2011.

Podle údajů Českého statistického úřadu (viz. Tabulka č. 2) bylo v Praze v roce 2008 napočítáno 134 404 cizinců s uznaným pobytem v hlavním městě (z toho 46 754 cizinců s trvalým pobytem a 87 650 s přechodným či jiným krátkodobějším pobytem). V roce 2009 došlo ke zvýšení počtu na 148 129. Pokles zaznamenal rok 2010 (kdy bylo napočítáno 147 108 cizinců) a i rok 2011 (146 845 cizinců). Od tohoto roku (kromě roku 2013) počet cizinců žijících v Praze stále rostl. Nejnovější statistika uvádí data z června 2015, kdy bylo napočítáno 169 296 cizinců (z čehož 85 922 mělo psaný trvalý pobyt a 83 374 mělo pobyt jiný). Od roku 2008 se tedy počet cizinců v Hlavním městě Praha navýšil o 34 892.

Tabulka č. 2 - Počty cizinců v Praze od roku 2008 - 2015 (ke 30. 6.)

Rok	Trvalý pobyt	Ostatní typy pobytu	Celkem
2008	46754	87650	134404
2009	51268	96861	148129
2010	55237	91871	147108
2011	58620	88225	146845
2012	62841	101278	164119
2013	94306	68981	163287
2014	81021	83481	164502
2015	85922	83374	169296

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Českého statistického úřadu, dostupné z: www.czso.cz

Je však důležité zmínit, že tato čísla nikdy nebudou ukazovat stoprocentní realitu, jelikož se jedná pouze o legální přistěhovalce. Nelegálních migrantů¹⁰ je (nejen) v Praze zcela jistě nespočet, avšak je velmi těžké a někdy až nereálné získat o nelegální migraci vůbec nějaká data.

Český statistický úřad vydal ve svém měsíčníku Statistika&My tabulku nejčastějších státních občanství cizinců na území ČR podle jednotlivých krajů za rok 2012 (viz. Příloha č. 3). V Hlavním městě Praha je největší podíl cizinců zastoupen přistěhovalci z Ukrajiny. V roce 2012 bylo napočítáno celkově 49 190 ukrajinských imigrantů. Po Praze je také větší podíl imigrantů z Ukrajiny v kraji Středočeském (s počtem 16 512) a kraji Jihomoravském (10 732). Nejméně zajímavý pro ukrajinské migranty se pak ukázal kraj Zlínský, kde bylo napočítáno pouze 937 ukrajinských migrantů. Nejčastějším důvodem pro příchod ukrajinského obyvatelstva do České republiky je hledání nových pracovních příležitostí. V tomto případě pak mluvíme o **migraci pracovní**.¹¹

Na druhém místě pak figurují cizinci ze Slovenska. Jelikož se jedná o náš sousedský stát, není divu, že zastupují v zjištěných datech druhé místo. V Praze v roce 2012 bylo napočítáno 23 420 slovenských přistěhovalců. Kromě Prahy nalezneme slovenskou menšinu také v kraji Středočeském (15 338) a kraji Jihomoravském (s počtem 8 387). Nejméně Slováků pak bylo nalezeno v kraji Karlovarském (1 709). Pro slovenské obyvatelstvo je Česká republika velkým lákadlem, jelikož není ve většině případů nutné, aby se učili český jazyk. Mohou zde tedy jak studovat, tak nalézt pracovní příležitost a i nadále si tak v nové společnosti ponechat svůj rodný jazyk.

Třetí místo pak zastupují vietnamští přistěhovalci. Ti přijíždějí do České republiky ve většině případů (podobně jako imigranti z Ukrajiny) kvůli novým pracovním příležitostem. Migranti z Vietnamu jsou také jedním z hlavních činitelů pracovní migrace na českém trhu. V Praze (rok 2012) byl uveden počet 10 877 cizinců z Vietnamu. Další zastoupený kraj pak byl kraj Ústecký (8 102 vietnamských přistěhovalců) a kraj Karlovarský (7 223). Nejméně vietnamských přistěhovalců pak bylo zjištěno v kraji Zlínském (825). Oproti ukrajinským imigrantům však jedinci vietnamského původu

---

¹⁰ Nelegálním migrantem je myšlen člověk, jenž nelegálně vstoupí do země a poruší tak některou podmínku pro vstup do země, která je stanovena zákonem daného státu.

¹¹ Pracovní migrace je jednou z forem migrace, která s sebou nese spoustu negativních důsledků. Pro pracovní migranty je mnohdy velmi obtížné nalézt v dané zemi práci a v případě, že ji najdou, bývá většinou za nižší finanční odměnu (za stejnou práci by například Čech dostal větší obnos peněz) a je také často v horších pracovních podmínkách. Na českém pracovním trhu jsou ale pracovní migranti nemalou součástí.

do České republiky často jezdí společně s celou rodinou – většinou přijedou oba manželé a berou s sebou i své děti.

Mezi ostatní nejčastější občanství cizinců v Praze patří přistěhovalci z Ruska, dále z Německa a z Polska.

V dnešní době je v ČR statut národnostní menšiny uznán 14 menšinám. „*Tyto menšiny mají své zastoupení v Radě vlády pro národnostní menšiny, mají na území České republiky svůj historický původ, zakládají spolky (zejména občanská sdružení) na jejichž činnost přispívá i stát.*“ (www.multikulturazlin.cz) Do roku 2013 bylo v ČR uznáváno celkem 12 národnostních menšin. 3. července 2013 nabylo účinnosti usnesení vlády pro uznání statutu také vietnamské a běloruské menšiny. Jedná se o těchto 14 národnostních menšin:

- Bulharská národnostní menšina
- Chorvatský národnostní menšina
- Maďarská národnostní menšina
- Německá národnostní menšina
- Polská národnostní menšina
- Romská národnostní menšina
- Rusínská národnostní menšina
- Ruská národnostní menšina
- Řecká národnostní menšina
- Slovenská národnostní menšina
- Srbská národnostní menšina
- Ukrajinská národnostní menšina
- Vietnamská národnostní menšina
- Běloruská národnostní menšina (www.vlada.cz)

Těchto 14 státem uznávaných národnostních menšin má také zvláštní práva, která zaručují ochranu a podporu jejich jazyka. „*Jejich jazyky však nejsou podporovány jen pro potřeby dorozumívací a vzdělávací, nýbrž také pro to, aby se i tyto skupiny občanů ČR cítili ve společnosti jako její plnohodnotná součást.*“ (Nekvapil a kol., 2009, str. 13)

3.3. Bulharská menšina v České republice

3.3.1. Historie

Bulharská komunita našla své místo v Československu již v první třetině 20. století. Do Československa přicházela poměrně velká vlna bulharských studentů, a to zejména studentů vysokých škol. Vedle nich přicházelo do země také mnoho dělníků, kteří hledali uplatnění v některých z československých podniků. Nejvýznamnější část bulharských přistěhovalců však představovali bulharští zahradníci a zelináři. *„Přestože Bulhaři žili v izolaci svých skupin a „bulharských zahrad“, stali se pojmem pro svou vysoce efektivní zelinářskou výrobu, schopnost prodeje i pro své osobité kulturní zázemí, které si ve svém ohraničení vytvořili.“* (Bittnerová a Moravcová, 2005, str. 24)

Po skončení 2. světové války byla bulharská (zelinářská) menšina brána jako jedna z významných profesních skupin v celé zemi. Jedinci, kteří po válce v zemi zůstali, se stali velmi důležitým činitelem pro budoucí bulharskou menšinu. *„Vytvořili vrstvu, z níž záhy vyšlo mnoho jedinců, kteří se zařadili do jádra nositelů, tvůrců a organizátorů života této komunity.“* (Moravcová, 2009, str. 157 – 163) Z vlastní iniciativy budovali v zemi svoje podniky a zakládali bulharské organizace. Působnost zelinářů byla v zemi oslabena až s příchodem komunismu. V tomto období se obrátil zájem státu spíše na bulharskou dělnickou třídu. *„Tyto počátky vytvořily jeden ze stavebních kamenů současné bulharské komunity v českých zemích.“* (Bittnerová a Moravcová, 2005, str. 24)

3.3.2. Současná situace Bulharů v České republice

ČSÚ uveřejnil v červnu 2015 statistiku 25 nejčastějších státních občanství cizinců. Jak již bylo v této práci zmíněno, mezi nejčastější státní občanství patří občanství ukrajinské, slovenské a vietnamské. Poté následuje ruské občanství, německé a polské. Bulharská menšina k tomuto dni zaujímá své sedmé místo na celkové přičce (viz. Příloha č. 4). V celé České republice se k bulharskému občanství přihlásilo celkově **10 582** lidí. Podíl Bulharů tak na celkovém počtu všech cizinců žijících na území ČR (458 229) činí 2,3 %. Z celkového počtu přihlášených lidí k bulharskému občanství je 4 025 v ČR přihlášená k trvalému pobytu (z toho 2 406 mužů a 1 619 žen) a 6 557 lidem (z toho 4 180 mužů a 2 377 žen) byl uznán typ pobytu jiný.

Pokud se podíváme na současná data uveřejněna ČSÚ můžeme si povšimnout, že od roku 2003 (kdy bylo napočítáno 90 bulharských vysokošlánků) se počet do roku 2009 (138 bulharských studentů) neustále zvyšuje (nebo aspoň zůstává neměnný). Po roce 2009 se počet začal poněkud snižovat a v roce 2012 bylo napočítáno celkem 119 studentů, stejně jako v letech 2006 a 2007. Oproti době Československa však tato čísla nedosahují tak vysokých hodnot, jako dosahovaly v minulosti.

3.3.3. Podpora migrace bulharské menšiny v ČR

Dotace poskytované Ministerstvem kultury ČR

Ministerstvo kultury ČR vyhláší každý rok výborové dotační řízení na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice.

Druhy kulturních aktivit, na které se dotace vztahují jsou následující

- a) umělecké aktivity (divadla, muzea, galerie, knihovny),
- b) kulturně vzdělávací a výchovné aktivity,
- c) studium a rozborů národnostní kultury a lidových tradic,
- d) multietnické kulturní akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie¹²),
- e) ediční činnost (neperiodické publikace¹³),
- f) dokumentace národnostní kultury.

Ministerstvo kultury ČR poskytuje každoročně od roku 2002 **dotace na rozšiřování a přímání informací v jazycích menšin**. Za sledované období od roku 2002 až 2014 (viz. Tabulka č. 3) poskytlo Ministerstvo kultury ČR celkovou částku 416 326 104 Kč ve formě dotací. Největší dotační příspěvek získali za toho období polské projekty (111 687 010 Kč). Na druhém místě pak slovenské projekty (95 053 450 Kč) a na třetím místě pak projekty romské (76 794 760 Kč). Na podporu bulharských projektů bylo získáno v tomto období **11 123 796 Kč**.

---

¹² Xenofobii lze definovat jako: „*Nenávist k cizincům, ke všemu cizímu, ke všemu, co pochází mimo vlastní sociální útvar (skupinu, národ, stát, kmen atp.)*.” (Geist, 2000, str. 341)

¹³ Termín neperiodická publikace je zakotven v Zákoně o neperiodických publikacích č. 37/1995 Sb. Tímto termínem je myšlena publikace, jež je vydávána jednorázově či nejvýše jednou ročně. Může být i vydávána po částech, pakliže dohromady pak tvoří jeden celek. Publikace jsou vždy určeny k veřejnému šíření. (www.zakonyprolidi.cz)

Tabulka č. 3 - Dotace poskytnuté Ministerstvem kultury ČR na rozšiřování a přijímání informací v jazycích menšin (2002 - 2014)

Projekty	Dotace (v Kč)
běloruské	34 000
bulharské	11 123 796
maďarské	14 646 505
německé	46 547 686
polské	111 687 010
romské	76 794 760
rusínské	953 500
ruské	19 896 900
řecké	3 560 700
slovenské	95 053 450
srbské	5 844 200
ukrajinské	21 895 247
vietnamské	490 000
židovské	3 870 850
české televize	3 457 500
ostatní	470 000
celkem	416 326 104

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Ministerstva kultury ČR dostupné z:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dotace/dotace-ministerstva-kultury/tisk_1999_2014_jednot_shrnuti.pdf

Dotované státem byly dva bulharské projekty.

Prvním z nich je projekt vytvořený občanským sdružením Bulharské kulturně osvětové organizace nesoucí název **Roden glas**. (viz. Příloha č. 5) Celková výše získané dotace činila 464 000,- Kč a byla poskytnuta za účelem uhrazení vydání šesti čísel časopisu a Pravoslavného kalendáře. Bylo vydáno celkem 6 000 kusů časopisu a 500 kusů kalendářů. Časopis se stal velmi oblíbeným zvláště u generace senior.

Druhým dotovaným projektem se stal časopis s názvem **Balgari** vydaným občanským sdružením Vazraždane (Příloha č. 6). Částka dotace byla 678 000,- Kč a bylo z ní hrazeno pět vydání časopisu (z toho jedno dvojčíslo). Celkový náklad byl 3000 kusů.

Časopis se dočkal velkého ohlasu nejen v České republice, ale i v okolních zemích. K tomu přispělo nejvíce to, že byl časopis později i publikován veřejně na internetu.

Dotace poskytované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dale jen MŠMT) se podílí každý rok mnohými projekty na podporu vzdělávání cizinců a jejich snadnějšímu začleňování do české společnosti. Podpora je uskutečňována zejména formou různých kurzů a doučování českého jazyka pro děti, jež potřebují rozšířit či získat znalost české řeči pro jejich možné studium v ČR.

V období mezi lety 2001 až 2008 byly poskytnuty finanční prostředky MŠMT na projekt: *„Dotace na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy.“*

Na základě zveřejněných údajů MŠMT (viz. Tabulka č. 4) byla bulharské menšině poskytnuta dotace v celkové výši **1 080 650 Kč**. Bulharská menšina nezískala svou první dotaci s přijetím návrhu projektu v roce 2001, ale až o rok později v roce 2002 (35 000 Kč). Největší částku obdržela v roce 2003 (215 650 Kč).

Tabulka č. 4 - Dotace poskytnuté bulharské menšině v jednotlivých letech 2001 - 2008 v rámci programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin

Rok	Dotace (v Kč)
2001	0
2002	35 000
2003	215 650
2004	213 000
2005	163 000
2006	143 000
2007	160 000
2008	160 000
Celkem	1 089 650

Zdroj: vlastní zpracování podle dat MŠMT, dostupné z:
http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dotace/dotace-msmt-cr/jazyky_multikultura_2001_2008.pdf

Uzákonění o možnosti dvojího občanství v České republice

Ke dni 1. 1. 2014 byla přijata změna **zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)**. Nabytím jeho účinnosti zároveň došlo k zrušení zákonů souvisejících se zrušením a nabýváním státního občanství ČR. „*Nová právní úprava plně opouští princip jediného státního občanství a naopak se zcela přiklání k možnosti existence dvojího (či vícero) státního občanství.*” (MV ČR, online)

Do roku 2013 platila pro cizince povinnost se při přijetí českého občanství zároveň zbavit svého občanství původního. Tato změna zákona tedy umožňuje cizincům žijícím v České republice zažádat o české občanství a zároveň připouští možnost být i nadále občanem ve své zemi původu – a být tak právoplatnými občany dvou i více států. Tento krok velmi napomáhá k integraci cizinců do České republiky a jejich snadnějšímu začleňování.

3.3.4. Bulharská menšina v Praze

Příslušníků bulharské národnosti bylo ke dni 31. 1. 2013 (viz. Tabulka č. 5) v Praze celkem 1 716 jedinců s uznaným přechodným pobytem. S trvalým pobytem pak bylo napočítáno 1 173 Bulharů. Po tomto roce docházelo k mírnému nárůstu až do roku 2015, kdy se počet Bulharů zvýšil na 2 263 u pobytu přechodného a na 1 413 u pobytu trvalého.

Tabulka č. 5 - Bulharská menšina v Praze k 31. 1. za rok 2013 - 2015

Rok	Přechodný pobyt			Trvalý pobyt		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
2013	1043	673	1716	661	512	1173
2014	1203	794	1997	734	569	1303
2015	1350	913	2263	791	622	1413

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Ministerstva vnitra České republiky dostupné z: www.mvcr.cz

Zaměstnanost a věk

V otázce zaměstnanosti Bulharů podle věkových kategorií nalezneme nejnovější dostupné statistiky z roku 2007. V tomto roce (viz. Příloha č. 7) bylo zjištěno celkem 6 319 zaměstnaných příslušníků bulharské menšiny v České republice. V tabulce č. 6 níže uvidíme, že z celkového počtu zaměstnaných byl nejvyšší počet zjištěn ve věkové skupině 25 – 39 let a to s počtem 2 738 zaměstnanců. O něco méně pak bylo napočítáno ve věkové skupině 40 – 54 let a to 2 259 bulharských zaměstnanců. Mladých pracujících Bulharů ve věku 20 – 24 let bylo pak zjištěno celkem 701. Pokud bychom se zaměřili na věk bulharských příslušníků – k této otázce Bittnerová a Moravcová (2005, str. 264) uvádějí: „*Od počátku 90. let 20. století se bulharská komunita v celé České republice neustále omlazuje.*”

Tabulka č. 6 - Počet zaměstnaných Bulharů na území České republiky podle věkových skupin k 31.12. 2007

Věková skupina	Počet zaměstnaných Bulharů na území ČR
0 - 19 let	152
20 - 24 let	701
25 - 39 let	2738
40 - 54 let	2259
55 - 59 let	322
60 - 64 let	103
65 let a více	44

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Českého statistického úřadu, dostupné z: www.czso.cz

Za zmínku stojí i to, že bulharská menšina byla v ČR na konci roku 2010 (viz. Příloha č. 7) mezi pěti nejčastějšími státními občanstvími EU s živnostenským oprávněním evidovaným u Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Podle těchto dat je nejvíce živnostníků z EU ze Slovenska, poté z Polska a na stejné úrovni ze Spojeného království a z Bulharska

3.3.5. Bulharsko a hlavní rysy bulharské kultury

Bulharsko

Bulharsko je stát, který se nachází na jihovýchodní části Evropy a to na Balkánském poloostrově. Mezi její sousedy patří Rumunsko (na severu), Srbsko a Makedonie (na západě), Řecko (na jihu) a Turecko (jihovýchodním směrem). Bulharská kultura má i zřejmé společné prvky s ostatními balkánskými zeměmi. Podobnost můžeme nalézt jak v tradičních pokrmech, tak v hudbě i tanci.

V současné době se Bulharsko potýká s poměrně velkou mírou nezaměstnanosti. V prosinci 2015 byla podle Eurostatu (2015, online) obecná míra nezaměstnanosti byla kolem 8,8%. K porovnání nám poslouží obecná míra nezaměstnanosti v České republice, která k samému měsíci činila 4,5%. Jedná se ale pouze o obecné statistiky, které se počítají na základě určitého vybraného vzorku obyvatelstva. Přesto však můžeme říci, že velká nezaměstnanost hraje v Bulharsku významnou roli při rozhodování, zda v zemi zůstat, či nikoliv. Mnoho Bulharů odchází ze své rodné země do jiných zemí Evropy s vidinou získání zaměstnání nebo poskytnutí lepšího vzdělání pro své potomky.

Náboženství a národnostní složení

Nedílnou součástí bulharské historie a kultury tvoří Bulharská pravoslavná církev. Téměř většina populace (téměř 76 % obyvatelstva za rok 2014) se hlásí ke křesťanským pravoslavným křesťanům. Malou skupinu obyvatel (9%) tvoří také muslimští potomci Turků nebo Bulhaři, kteří se rozhodli na muslimskou víru přestoupit. Protestanti (1%) a katolíci (0,8%) jsou v zemi zastoupeni pouze malým počtem věřících.

V Bulharsku je struktura obyvatelstva majoritně tvořena právě Bulhary. Podle statistik z roku 2014 představovali Bulhaři 85% z celkového obyvatelstva. Jak již bylo zmíněno výše, v zemi se nachází i potomci Turků (9%). Bulharsko skýtá domov také nemalému množství Romů (4%). V zemi nalezneme i Armény, Židy, Vlaši, Řeky a Rusy, kteří dohromady tvoří necelé 2%. (MV ČR, 2014, online)

Jazyk

Úředním jazykem Bulharska je bulharština. Bulharština je jihoslovanským jazykem a příbuzným například slovinštině, srbštině, chorvatštině nebo makedonštině. „*Stejně jako ostatní pravoslavné slovanské národy používají jako písmo cyriliku – zároveň však bezpočet mladých Bulharů píše častěji i latinkou.*” (Bousfield, 2010, str. 18) Bulharština je v ČR jazyk chráněný zákonem, jelikož je bulharská menšina jednou z oficiálně uznávaných menšin českým státem.

Samotná bulharština skrývá oproti jiným slovanským jazykům mnoho odlišných gramatických rysů. Příkladem může být například to, že bulharština nevyjadřuje pád slov změnou koncovkou, ale používá pro pád samostatné slovo. Další odlišností může být používání členu za podstatným jménem. „*Odlišné rysy bulharštiny působí, že její mluvčí se jen obtížně dorozumívají ve svém jazyce s mluvčími češtiny, což vede příslušníky bulharské menšiny v ČR k tomu, aby si osvojovali češtinu.*” (Nekvapil, 2009, str. 23) Bulhaři na území ČR se mnohdy označují pak za multilingvními obyvatele, méně často i za bilingvní.¹⁴

Tradice a svátky

Pro ostatní Evropany je velmi zvláštním bulharským zvykem to, že místní obyvatelé krouťí hlavami, když s něčím souhlasí a na znamení nesouhlasu přikyvuji. Tato skutečnost může být pro ostatní Evropany poměrně matoucí. „*Podobná gesta však potvrzují, že země vskutku pozoruhodně odolala vnějším vlivům a dokázala si uchovat značnou část své lidové kultury.*” (Bousfield, 2010, str. 17)

Bulharsko svoji lidovou kulturu reprezentuje především svými tradičními lidovými tanci, oděvy a lidovou hudbou. Původní lidové oděvy byly zdobeny výšivkami a byly ručně tkané. Bulharské kroje mají mnoho podob, odlišují se podle oblastí, a to zejména co se týče výběru barev a vzorů. „*Tradiční oděvy, které sice nyní již běžně nikdo nenosí, si lidé oblékají při slavnostních příležitostech.*” (Bousfield, 2010, str. 17) Lidová hudba zahrnuje široké spektrum obřadních písní nebo žalozpěvů. „*Venkovské veselí se neobejde bez kruhového tance (horo), který doprovází kvartet nebo kvintet hrající často na nástroje,*

---

¹⁴ Multiligvismus vyjadřuje mnohojazyčnost, nebo-li schopnost užívat dvou i více jazyků při každodenní komunikaci. Často se pak jedná o schopnost osvojit si více jazyků a následně se s nimi dorozumívat na potřebné úrovni. Bilingvismus oproti tomu značí dvojjazyčnost. Jedná se o případ, kdy jedinec má znalost dvou jazyků na úrovni rodilého mluvčího. (Nekvapil, 2009, str. 43-44)

*jako jsou gadulka, tambura a tapan*¹⁵.” (Bousfield, 2010, str. 19) Mnoho žen se doposud věnuje ručnímu tkaní nebo vyšívání. Ve většině případech pak tyto výrobky prodávají na trzích. „*Díky kalendáři plnému festivalů a náboženských slavností zůstávají staré písně a tance pevnou součástí dnešního života.*” (Bousfield, 2010, str. 20 - 21)

Velikonoce

Bulharské velikonoce mají proměnlivé datum. Zvykem je zdobení vajec barevnými vzory, které se pak vystavují v domě. Alespoň jedno z vajec musí být červené. Jedno z vajíček se vkládá v domácnostech do ikony (dřevěného rámu s některým ze svatých). Důležitým prvkem velikonoce jsou bohoslužby a symbol vzkříšení Krista (Velikonoční neděle). Peče se tradiční mazanec (kozunak). Často se také v domácnostech dodržuje tradice s oťukáváním vajíček. Každý účastník si vybere jedno vejce a s každým člověkem si vajíčko oťukne. Ten, kdo má vajíčko na konci večera nejméně naťuklé, čeká ho prý velmi úspěšný rok. (Bousfield, 2010, str. 20 – 21)

Vánoce a Nový rok

I přesto, že je Bulharsko pravoslavnou zemí, neslaví Vánoce v lednu, ale ke konci roku. Vánoce se slaví 25. a 26. prosince. Před tímto obdobím dodržují některé rodiny půst. Samotné Vánoce započnou už 24. prosince, kdy se začíná zdobit stromeček. Dárky se však rozbalují až druhý den, a to 25. prosince ráno. Dětem nosí dárky podle tradice Děda Koleda. V podvečer je také zvykem péct koláč (*banica*), do kterého se zapeče mince. Člověk, který pak dostane kousek s mincí uvnitř, bude bohatý. Na stole by měl být dodržen určitý počet pokrmů. Jedním z pokrmů bývá čočka nebo jiný druh luštěniny, což symbolizuje peníze. „*25. prosince pak prochází vesnicemi koledari (koledníci) – za odměnu dostávají speciální chléb.*” (Bousfield, 2010, str. 21)

Na Nový rok chodí děti po vesnici a v rukách nosí vyrobené *survački (survakane)*. Jedná se o druh pomlázky, která je následně ozdobena různými stuhami, sušenými křížaly nebo popkornem. Pomlážkami lehce švihají po ramenou ostatní – především své prarodiče, aby jim v následujícím roce přálo štěstí. Tímto zvykem prý předávají děti své zdraví na starší rodinné příslušníky. Za odměnu pak dostávají sladkosti, ovoce nebo peníze. (Bousfield, 2010, str. 36 – 37)

---

¹⁵ Gadulka je nástroj strunného typu, na který se hraje pomocí smyčce. Tambura je druh loutny s dlouhým krkem a Tapan je označení pro druh velkého bubnu. (Bousfield, 2010, str. 20-21)

Kuchyně

Bulharská kuchyně má mnoho podobných a společných jídel s ostatními evropskými zeměmi, jako je například Řecko nebo Turecko. „Ze společných jídel je to například pečivo z lístkového těsta (*bjurek*), salát z rajčat, okurky a bílého sýra (*šopska salata*), zapečený pokrm z mletého masa, brambor a zeleniny (*musaka*) a plněné vinné listy (*sarmi*).“ (Bousfield, 2010, str. 232) Přesto, že se jedná o stejný pokrm, v každé zemi je připravován odlišně. Tradičně se před začátkem hodování pije místní pálenka (*rakije*) nebo aperitiv z anýzu (*mastika*).

Bulhaři velmi často do svých jídel přidávají ovčí nebo kraví mléko nebo z nich vyrobené produkty. Používají se třeba do polévky zvané *tarator* a nebo nápoje *ajrjan*. Velmi známý je bulharský sýr *sirene*. Lístkové těsto s ořechy a skořicí tvoří základ pro specialitu zvanou *Baklava*. Znamé po celém světě je také kvalitní bulharské víno. (Bousfield, 2010, str. 232 – 233)

3.3.6. Krajské organizace, sdružení a instituce v Praze

Bulharský kulturní institut

Tato oficiálně zvolená instituce Bulharska v ČR spadá přímo pod bulharské Ministerstvo kultury. Pořádá nespočet kulturních akcí, výstav a filmových projekcí na podporu bulharské kultury. Téměř každý měsíc se zde konají koncerty, hry a workshopy nebo přednášky a literární čtení. Součástí institutu je filmový sál nebo knihovna, která nabízí mnoho bulharských literárních děl, a to jak v originálním bulharském jazyce, tak i v českém překladu. Půjčení knih je pro veřejnost zcela zdarma, nutná je pouze bezplatná registrace. Dále se institut podílí na pořádání různých festivalů, v současnosti bude například probíhat 8. ročník festivalu bulharských filmů. Institut je dlouhodobě členem Evropského sdružení národních kulturních institutů (EUNIC). (BKI.cz)

Občanské sdružení Zaedno Zaedno je právní formou zapsaný spolek. Jedná se o neziskovou organizaci, jejímž cílem je rozvíjet multikulturní porozumění a toleranci. Sdružení je pořadatelem podobně jako Bulharský kulturní institut mnoha kulturních aktivit. Jeho snahou je přiblížit život bulharské menšiny ve světě a poukázat na bohatou bulharskou a celkově i balkánskou kulturu. Pořádá nespočet akcí každý rok, které se těší velké návštěvnosti a to nejen bulharských příslušníků, ale i mnoha českých občanů nebo cizinců

přebývajících v Praze. Nejznámější projekt tohoto sdružení je svátek vína - *Trifon Zarezan*, který je určen pro všechny lidi se zájmem o balkánský folklor a tradiční tance v lidových krojích. Přímo v centru Zaedna existuje taneční soubor zvaný *Bulgari* (Bulhaři), v němž účastníci tančí bulharské lidové tance. V rámci sdružení je už od roku 2012 vydáván dětský časopis **Kamarádi**, který je vícejazyčný a je určen pro multikulturně vzdělávané děti. (Zaedno.org)

Občanské sdružení Vazražďane Sdružení funguje již od roku 2001, klade si za cíl zachování bulharské svébytnosti, udržování bulharských tradic, jazyka a kultury. Nedílnou součástí organizace je *Klub Vazražďane*. Vazražďane se podílí při přípravě oslav tradičních bulharských svátků: 1.března (Baba Marta, oslavu příchodu jara), pravoslavných Velikonoc a Vánoc. Pořádá též akce u příležitosti bulharských státních svátků - 3. března (Osvobození Bulharska z turecké nadvlády) a 24. května (Den slovanských věrozvěstů). V roce 2002 se začalo sdružení věnovat i vzdělávací činnosti, a to prostřednictvím sobotní školy: **Čtu, píšu a mluvím bulharsky**, která dostává dotace přímo do Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Vydává časopis *Balgari* (Příloha č.6), který je speciálně určen pro bulharské etnikum žijící na území České republiky. (Blgari.eu)

Bulharská kulturně osvětová organizace Ulice Americká je sídlem také Bulharského kulturně osvětového klubu a Bulharské pravoslavné obce v České republice. Centra působnosti organizace nenalezneme pouze v Praze, ale i v dalších větších českých městech jako je např. Brno, Ostrava, Olomouc, Mladá Boleslav, Plzeň, Most, Chomutov, Kladno nebo Ústí nad Labem. Cílem organizace je sdružovat Bulhary a poskytovat jim pomoc při začleňování se do české společnosti. Podobně jako předchozí instituce pořádá organizace či klub různé akce sblížující bulharskou komunitu. Funguje zde i pěvecký sbor nesoucí název **Hlasy Bulharska**, který je zaměřen na lidové bulharské písně. (Bgklub.cz)

Bulharská základní a střední škola Původní škola byla založena v roce 1948, od té doby ale změnila sídlo a zvětšila své prostory i kapacitu. Podle bulharské tradice jsou školy vždy pojmenovány podle nějaké významné osobnosti. V tomto případě škola nese jméno: **Dr. Petara Berona**.¹⁶ Na počátku byla škola pouze školou základní, časem se rozšířila i na všeobecné gymnázium, pokrývající celkové středoškolské vzdělání. Škola má celkem 12 tříd. Na bulharském gymnáziu pokračuje většina žáků, i když někteří

---

¹⁶ Dr. Petar Beron byl významným lékařem, encyklopedistou a mecenášem.

studenti odcházejí na české střední školy. Ke škole patří také internát pro mimopražské děti navštěvující bulharskou školu. Studium je zde téměř totožné jako ve školách přímo v Bulharsku. Jediným rozdílem je to, že se zde děti učí i znalosti českého jazyka. Hodnocení je od českého odlišné. Známkuje se od čísla dvě do čísla šest. Čím vyšší je číslovka, tím je známka lepší. (Bittnerová/Moravcová, 2006, str. 275 – 276)

4. Praktická část

Cílem praktické části bakalářské práce je nalézt odpovědi na hlavní výzkumnou otázku:

„Jakým způsobem dochází ke konstrukci identity u mladé generace Bulharů žijící v Praze?“

Práce je zaměřena na to, jakým způsobem dochází k udržování bulharských tradic, jazyka a popularizace bulharské kultury v Praze. Pro účely této práce byly uskutečněny polostrukturalizované rozhovory s 12 respondenty žijícími v Praze. Věk respondentů spadl vždy do věkové kategorie 18 až 29 let, protože byl výzkum zaměřen pouze na mladší generaci bulharských migrantů. Délka pobytu v ČR se u respondentů žijících v Praze lišila, a to od narození až do doby dvaceti let.¹⁷ Podrobnější popis všech respondentů je uveden v Identifikační tabulce v kapitole Cíl práce a metodika (str. 13). V práci je za jménem každého respondenta uveden vždy věk, profese a délka pobytu v ČR. Tyto údaje by měly být pomůckou pro lepší textovou orientaci.

4.1. Důvody k pobytu v České republice

Důvody k pobytu v ČR jsou u respondentů téměř totožné. Hlavní příčinou odchodu z Bulharska je nelepšící se ekonomická situace. Ta pak mimojiné způsobuje to, že je pro obyvatele těžké nalézt práci, která by byla finančně ohodnocena tak, aby byl člověk schopný udržet sebe i svou rodinu na dobré životní úrovni. Proto hlavně vysoká nezaměstnanost a nízké mzdy jsou hlavním důvodem k odchodu ze země. Převážně všichni respondenti byli nuceni opustit svoji zem v dětském věku, a to na základě rozhodnutí svých rodičů.

„Přijela jsem s rodiči. Táta už byl ale v Praze zabydlený a my pak s mámou a sestrou jsme se přistěhovali za ním. A máma do Prahy jezdila vlastně už i předtím, tak jsme se sem nakonec přestěhovali úplně všichni. Přestěhovali jsme se do Česka za lepším, v Bulharsku už to začínalo být špatný – co se práce týče.“ (Nasia Ilieva, 24 let, prodavačka šperků, 15 let v ČR)

---

¹⁷ Ne u všech respondentů byla Praha prvním bydlištěm v ČR. Někteří respondenti žili nejprve v jiném českém městě a až po nějakém čase se do Prahy přestěhovali.

Mnozí Bulhaři přijíždějí do České republiky s vidinou lepšího života. Úroveň života je v Česku vyšší než v Bulharsku. Je zde větší možnost sehnat si dobře placenou práci a zároveň poskytnout bezplatné vzdělání pro své děti. Bulharská škola v Praze poskytuje bulharským dětem vzdělání podobné bulharskému vzdělávacímu systému – přechod pro ně pak později není takovým šokem.

„Přestěhoval jsem se určitě kvůli rodičům, protože když se sem moji rodiče přistěhovali, neplánovali tady být dlouho. A my jsme mezitím nějakou dobu bydleli s bráchou a babičkou v Bulharsku a potom si nás sem naši rodiče přitáhli na pár let. My jsme tady začali s bráchou studovat na Bulharské škole a v podstatě po nějakém čase se rozhodlo, že tady asi zůstaneme, protože se ta situace v Bulharsku asi lepší nebude.“ (Todor Ralev, 26 let, student VŠ, učitel bulharských tanců v Zaednu, 13 let v ČR)

Další faktor pro odchod z Bulharska do ČR dále spatřuje respondent Todor Ralev v otázce financí spojenými s lidskými právy:

„V Česku se spíš více cítím, jako že tady můžu více hledat svá práva. Když se ti něco stane v Bulharsku a nemáš žádné peníze nebo dobré kontakty, tak tam nemáš v podstatě žádná práva, i když jsi občanem bulharské republiky. Zatímco když jsem tady, a něco by se mi stalo - a i přesto, že jsem tady vlastně cizincem, tak tady ty práva mám a jsem tady v podstatě rovnoprávným člověkem.“

Respondentka Tanita Yankova (22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození) se narodila od ostatních respondentů v České republice narodila. Vychovávána byla bulharskými rodiči, kteří měli pro příchod do ČR svoje důvody. Oba rodiče byly umělecky nadaní a uplatnění našli právě v ČR.

„Narodila jsem se v ČR. Moje rodiče se do ČR přistěhovali ještě před revolucí v roce 1988. Můj tatínek vyhrál stipendium, díky němuž mohl studovat na výtvarné akademii v Praze na UMPRUMCE a to už byli s mamkou v té době svoji. ...Táta tady vlastně měl studovat nějaký čas, a pak se měl vrátit do Sofie – do Bulharska,

ale nakonec to nějak nevyšlo a zůstali tady. Táta si našel práci na Karlově mostě jako malíř portrétů a mamka zase ve svém oboru začala učit hudební výchovu a hru na klavír a také sborový zpěv na Bulharské škole v Praze. “

Někteří respondenti měli už před příchodem do ČR zde nějaké rodinné příslušníky nebo známé, kteří jim velmi usnadnili začlenit se do české společnosti.

„Můj otec měl v Česku svého bratrance, a ten už tady žil už pár let a měl tady už i nějaký kontakty, takže tátovi pomohl najít práci a podobně.“
(Greta Bozhkova, 18 let, studentka, v ČR 6 let)

Přímo v Praze funguje velmi silná bulharská komunita. Například blízko Bulharské školy je velký bytový komplex, kde žijí převážně jenom Bulhaři. Dost často se toto místo stává bydlištěm pro učitele, kteří na bulharské škole učí a nebo pro rodiny, jejichž děti tuto školu navštěvují. Díky satelitu odebírají i například bulharské televizní kanály. Celé prostředí budí dojem, že jste se ocitli někde na bulharském území.

„Vytvořili jsme si takový malý Bulharsko mimo Bulharsko. “ (Neli Tzvetanova, 29 let, absolventka VŠ, v ČR 20 let)

4.2. Vztah k rodné zemi

Vztah k mateřské zemi byl a i nadále zůstává u všech respondentů velmi pozitivní. Sami si uvědomují důvody, kvůli kterým byli nuceni opustit svoji rodnou zemi a zároveň tak i opustit velkou část své rodiny.

„U nás se říká: Já miluju svoji zemi, ale nesnáším svůj stát. To znamená, že mám ráda svůj domov, ale vrátit se tam, ale žít tam za takových podmínek, které tam jsou, to nikdo z nás nechce.“ (Nasia Ilieva, 24 let, prodavačka šperků, 15 let v ČR)

Respondentka Greta Bozhkova (18 let, studentka SŠ, v ČR 6 let) uvedla, že její vztah k Bulharsku je velmi dobrý a že pociťuje určitou notu nacionalismu. Přesto se prý snaží pohlížet na nynější situaci v Bulharsku realisticky a považuje ČR za místo, kde se cítí lépe a hlavně mnohem více klidněji a jistěji.

Neli Tzvetanova (29 let, absolventka VŠ, v ČR 20 let) považuje odchod z Bulharska za správný krok pro její lepší život. Nachází v životě v ČR více možností a zkušeností.

„Já jsem hrozně vděčná rodičům, že mě dostali z Bulharska ven, protože kdybych zůstala v Bulharsku, tak by byl určitě můj pohled na život úplně jiný. Díky Česku jsem měla možnost ten svůj život porovnat, porovnat možnosti který jsem měla tam a který mám teď. A teď tady těch možností mám víc.“

Většina bulharských imigrantů přijíždí do ČR pouze na dobu určitou a chce se po nějaké době vrátit zpět do své rodné země. Doufají ve zlepšení ekonomické situace. Respondent Todor Ralev (26 let, student VŠ, učitel bulharských tanců v Zaednu, 13 let v ČR) k otázce návratu do Bulharska uvedl, že by se rád do své země původu vrátil a napomohl ke zlepšení současné ekonomické situace.

„Já bych se do Bulharska velice rád vrátil a velice rád bych tam nějakým způsobem přispíval k té ekonomice Bulharska, protože když jsem tady, tak přispívám

k ekonomice Česka. A myslím si, že přispívám dobře, protože už nějakých pár let pracuju a odvádím daně a tak.”

Zároveň však uvedl, že by se nejspíš nevrátil už napořád, ale pouze na určitou dobu. Respondentka Neli Tzvetanova (29 let, absolventka VŠ, v ČR 20 let) hodně upozorňovala na význam slova „**domov**“. Pro migranty se tento pojem stává často velmi matoucím, jelikož nedokáží mnohdy říct, ke které zemi termín domov přiřadit. Pro některé respondenty znamenal domov jednoznačně Bulharsko, a to především proto, že tam nadále žije většina jejich rodiny.

„V Bulharsku se cítím víc jako doma, protože je tam moje rodina, jsem tam úplně ve svém, i přesto, že v Česku bydlím strašně dlouho a mám i českého přítele, ale v Bulharsku se cítím vždycky dobře. Je to moje rodná země.“ (Simona N. Ninova, 20 let, studentka VOŠ, v ČR 9 let)

Někteří respondenti spojovali pojem domov s dlouhodobým místem pobytu, v tomto případě tedy s Českou republikou. Tuto odpověď uváděli respondenti, kteří zde žijí od velmi útlého věku (od cca deseti let).

„Myslím, že tady jsem mnohem déle než v Bulharsku, cítím se rozhodně víc doma tady.“ (Girgina Petkova, 26 let, studentka VŠ, v ČR 15 let)

Pro některé byla otázka velmi těžko zodpověditelná. Domov přiřazovali k mateřské zemi Bulharsku i České republice. Dost přisuzovali tento stav právě k tomu, že jsou již zvyklí na českou kulturu a tráví většinu času v české společnosti.

„To nejde říct, protože v Bulharsku jsem jednou za rok a tady bydlím celý rok. Takže půl na půl - Česko i Bulharsko.“ (Monika Ilieva, 24 let, studentka VŠ, v ČR 9 let)

Pro již zmíněnou respondentku Neli Tzvetanovou (29 let, absolventka VŠ, v ČR 20 let) je pojem domov neexistující. Sama tvrdí, že nedokáže přiřadit domov ani k jedné zemi. Považuje to za častý problém, který pocítují mladí migranti.

„To je právě problém mojí identity. To je problémem dětí, nejenom Bulharů, ale jakékoliv národnosti, když se přestěhují do zahraničí. Tak třeba já mluvím perfektně česky, nikdo na mě nepozná, že jsem cizinka, ale já se tu necítím jako doma. Necítím se doma ani v Bulharsku. Nikde nejsem úplně doma, protože tady budu vždycky cizinkou a v Bulharsku jsem už spíš Češka.“

S tímto názorem však souhlasili pouze respondeti, kteří se pohybují převážně v české společnosti - chodí do české školy, do práce s českým kolektivem nebo mají převážně české přátele nebo českého partnera či partnerku. Nasia Ilieva (24 let, prodavačka šperků, 15 let v ČR) se oproti tomu pohybuje v České republice převážně jenom v bulharské společnosti. Pracuje mezi Bulhary a přátele má většinou z Bulharska či Srbska nebo Ruska. Domov spatřuje v národní hrdosti k Bulharsku. Tuto hrdost v ní budí právě silná bulharská komunita, v níž se pohybuje.

„Já tady mezi těmi bulharskými lidmi žiju. Já pracuju v bulharském kolektivu a předtím jsem pracovala v kolektivu z různých států jako je Rusko, arabsky mluvící země a tak. A nikdy jsem nebyla moc mezi Čechy. Vidám se s Bulhary pořád, protože s nimi pracuju a kamarády mám taky Bulhary. Přátele mám třeba ze Srbska. U mě je to naopak, jsem tady nejvíce mezi Bulhary a Srby. ... Můj domov bude vždycky v Bulharsku, protože jsem a budu vždycky Bulharkou i přesto, že v Bulharsku nežiju.“

Po odchodu z mateřské země opouštějí migranti velkou část svojí rodiny. Kontakt se s nimi snaží udržovat i přes velkou vzdálenost, a to hlavně prostřednictvím internetu a telefonu. Respondenti se shodovali v tom, že do Bulharska jezdí hlavně o letních prázdninách někdy v červenci nebo srpnu. Tanita Yankova (22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození) se snaží vztah ke své rodině udržovat i přesto, že žije už od narození v ČR.

„Moje máma i táta se sem přistěhovali, ale všichni ostatní (tety, strejdové, babičky, dědečkové) zůstali v Bulharsku. V kontaktu s nimi jsem, ale už ne jako dřív. Dřív jsme tam jezdili právě na prázdniny – na celé dva měsíce. Teď už to na tak dlouho nejde kvůli práci a škole, ale přijedeme tam vždycky alespoň na dva týdny. Ale snažím se tam pořád jezdit, protože ten vztah mezi námi je pro mě k mé rodině hrozně hluboký, akorát nás dělí ta vzdálenost, což je na jednu stránku smutný, ale nic se s tím nedá dělat.“

Kontakt se zbylou rodinou žijící v Bulharsku je pro Bulhary velmi důležitý. Řadí rodinu vždy na první místo. Rodina je jádrem jejich života a dobré rodinné vztahy jsou nejdůležitějším prvkem pro život každého Bulhara/Bulharku.

I přesto, že zde respondenti žijí už delší dobu o ekonomickou a politickou situaci se zajímají a mají o dění přehled. Někteří z respondentů sledují bulharské zprávy prostřednictvím bulharské televize, jiní získávají informace na internetových stránkách.

„Každý den sledujeme bulharskou televizi. Mám ji na počítači. Hodně Bulharů v Praze to dělá tak, že si koupí bulharské kanály a sledují je v televizi. Já na bulharské programy koukám online, sleduju zprávy, seriály a tak.“
(Simona N. Ninova, 20 let, studentka VOŠ, v ČR 9 let)

Rodinní příslušníci jsou také pro Bulhary v Praze častým zdrojem informací. Převážně jsou tímto zdrojem rodiče nebo příbuzní žijící v Bulharsku. Ti o dění v zemi mají většinou podrobnější informace.

„Nijak zvlášť aktuality nesleduju, nevyhledávám je. Ale můj taťka sleduje bulharské zprávy pořád (máme doma satelit). Díky němu vlastně občas něco doma taky vidím nebo se ho na něco zeptám. A samozřejmě od příbuzných zjišťuju nějaké aktuality o Bulharsku nebo nějaké novinky.“ (Tanita Yankova, 22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození)

Studentka Monika Ilieva (24 let, studentka VŠ, v ČR 9 let) o aktualitách přehled má, ale odrazuje jí od sledování zpráv právě stále se nelepšící ekonomická situace. Zdůrazňovala, že má pocit, že se nikdo o zlepšení ani nesnaží. A to převážně bulharská vláda, ve které podle ní panuje velká korupce. Toto je pro ni také důvodem, proč se do Bulharska vrátit zpět už nechce.

„Snažím se aktuality sledovat, kontrolovat. Ale ta situace se tam furt opakuje, furt jsou stejné problémy a nic se tam nemění.“

4.3. Náboženství a víra

Kořeny bulharské kultury vychází z pravoslavného křesťanství, které je pro Bulhary typické. Nikdo z dotazovaných nebere víru nijak ortodoxně. Náboženství je pro Bulhary spíše neoddělitelnou součástí jejich vlastní kultury. Spojuje se s ním mnoho svátků a tradic.

„Já jsem pokřtěná v pravoslavné církvi. A vždycky jsem náboženství brala spíše jako část bulharských tradic. Řekla bych, že většina Bulharů to tak má. Je to spíš záležitost tradice – narodí se dítě, pokřtí se a pak se chodí do kostela na různé svátky, zapálí se svíčka, což má symbolizovat dobro pro příbuzný a taky pro ty zemřelí. Takže, neřekla bych, že my Bulhaři jsme úplně ortodoxní, jako že bychom se každý večer modlili a tak, ale je to právě hodně spjatý s naší kulturou. ... Do kostela chodím jenom třeba jednou do roka nebo v rámci nějakého svátku.“
(Tanita Yankova, 22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození)

Respondentka Simona N. Ninova (20 let, studentka VOŠ, v ČR 9 let) uvedla, že v České republice navštěvuje kostel velmi zřídka. Důvodem je prý to, že v Bulharsku se na návštěvy kostela klade větší důraz a jde více o požadavek společnosti v rámci kulturních tradic. V ČR navštěvuje kostel pouze na Vánoce a Velikonoce.

„Nejsem takový ten fanatický věřící, ale v něco určitě věřím. Každopádně nechodím skoro vůbec do kostela. Ale tu víru nějakým způsobem vždycky vyhledám v menších věcích. Myslím si, že je hlavní, že člověk má nějakým způsobem tu víru v sobě, tak to podle mě stačí.“ (Todor Ralev, 26 let, student VŠ, učitel bulharských tanců v Zaednu, 13 let v ČR)

Je důležité zmínit, že ne každý Bulhar je pravoslavným křesťanem. I přesto, že tato víra utváří bulharskou kulturu, není striktně požadována. Respondentka Naisa Ilieva (24 let, prodavačka šperků, 15 let v ČR) se například přiklonila k víře v Krišnu. Přispělo k tomu prý to, že je už pár let vegetariánkou a pocítuje odpor k alkoholu.

„Já jsem křtěná, moji rodiče jsou pravoslavní křesťané, ale nejsou až tak věřící, aby chodili každý týden do církve a doma se modlili nebo tak. Já jsem tomuhle ale nikdo moc nevěřila, protože ráda čtu a hodně jsem si přečetla o různých jiných náboženstvích a vírácích. Ale nic se mě nijak nedoklo, takže nakonec jsem našla to pravé a to je to, že věřím v Krišnu. “

4.4. Jazyk

Začátky s češtinou

Pro každého cizince není jednoduché naučit se nový jazyk. A v případě českého jazyka je studium jazyka ještě těžší. Čeština je nejen velmi bohatým jazykem, ale má hlavně velmi složitou gramatiku. Oproti bulharštině má čeština mnoho odlišných pravidel. Studia dokládají, že čím je člověk mladší, tím je pro něj studium nového jazyka jednodušší. Nemusí to tak být u každého jedince, každý člověk je individuální bytost a jeho schopnosti a dovednosti se mohou odlišovat od předkládaných studií.

„Čeština je strašně složitý jazyk. My jsme sem přišli, když jsme byli malí a když je dítě malý, tak se rychle naučí cokoli než dospělý člověk. A dokonce můžu říct, že do svých 16, 17 let jsem mluvila perfektně česky. Moje čeština teď se nedá srovnávat s tím, jak jsem mluvila předtím. Protože teď, jak moc češtinu nepoužívám, tak je normální, že ten můj bulharský akcent je více slyšet nebo dělám chyby v psaní měkkého a tvrdého i/y a nebo v h a ch. Fakt, čeština není sranda jako angličtina, angličtina je oproti tomu strašně jednoduchý jazyk. Ale naučit se mluvit česky, to už je něco.” (Nasia Ilieva, 24 let, prodavačka šperků, 15 let v ČR)

Všichni respondenti začali nejprve chodit do Bulharské školy v Praze. Doba studia na této škole se u každého lišila. Někteří studium na Bulharské škole dokončili (Bulharská škola v Praze v sobě zahrnuje základní i střední vzdělání) a někteří se po určité době rozhodli dokončit základní školu v češtině nebo nastoupit do prvního ročníku na českou střední školu. Bulharská škola poskytuje vzdělání pro děti v bulharštině. Čeština je zde pouze jako jeden z předmětů, na který se neklade až takový důraz. Znalost češtiny se v českém prostředí rozvíjí rychlejším tempem, protože je cizinec nucen studovat a komunikovat pouze v češtině.

„Trvalo mi naučit se česky asi dva roky. Já jsem tady osm let, ale prvních šest let jsem chodila do bulharské školy, takže jsem s češtinou měla docela problémy. Měla jsem z češtiny špatné známky, protože se mi vůbec nechtěla učit. Ale v deváté třídě jsem šla na českou základku a bylo to pro mě těžký období. Ale za ten jeden rok jsem

začala všemu rozumět a přestala jsem se bát mluvit. A pak další rok na střední škole jsem se normálně už bavila s ostatními. Takže asi ty dva roky.” (Ivanina Nedelcheva, 18 let, studentka SŠ, v ČR 8 let)

Studentka Monika Ilieva (24 let, studentka VŠ, v ČR 9 let) dokončila základní školu v Bulharské škole a následně nastoupila na českou střední školu. Neměla jinou možnost, než se češtinu naučit používat více aktivně. Začátky pro ní byly velmi těžké, trvalo jí rok a půl než dokázala ovládat češtinu na takové úrovni, aby sama získala větší sebevědomí ve vyjadřování se v češtině. Nyní studuje na České zemědělské univerzitě v Praze a češtinu ovládá naprosto bez problému. Při otázce, zda u četby knih upřednostňuje některý z jazyků, které používá, odpověděla záporně.

„Čtu knížky v češtině a to hlavně skripta do školy, ale i nějaké, na které zrovna narazím a zaujmou mě. V bulharštině je čtu taky a taky hodně v angličtině. Ted' se povinně učím ve škole francouzsky, tak čtu i zrovna ted' knihu i ve francouzštině. Nezáleží u mě moc, v jakém je to jazyce, neupřednostňuji žádný jazyk. Když najdu knihu, která mě nějak zaujme a jsem schopná ji v tom jazyce přečíst, tak si jí půjčím.”

Znalost češtiny u rodičů

Rodiče se do České republiky přestěhovali kvůli již zmíněným ekonomickým problémům v Bulharsku. Pro rodiče je studium češtiny o něco těžší, než pro jejich děti. Nemají možnost se češtinu učit ve škole a plynně ji tak rozvíjet. Hodně záleží na tom, zda si rodiče najdou práci v české, bulharské nebo úplně jiné společnosti. Někdy je znalost češtiny požadována, proto mluvená forma pro ně není takovým problémem. S psanou formou jim často pomáhají jejich děti.

„Moje rodiče umí dobře česky. Ale oni když mluví, tak jim hodně lidí říká, že jsou Slováci nebo že jsou z Moravy. Ale třeba z táty si děláme vždycky srandu, protože třeba říká: ten kupelna ... a nikdy neříká to „ou“. Ale třeba měsíce se moje rodiče odmítli učit. Protože všude je to január, február a tak a jenom tady

je to leden, únor. Nechápu proč.“ (Nasia Ilieva, 24 let, prodavačka šperků, 15 let v ČR)

Simona N. Ninova (20 let, studentka VOŠ, v ČR 9 let) potvrdila, že většina Bulharů doma se svými rodiči mluví Bulharsky. Když ale přijde návštěva, která mluví česky, tak se vždy snaží rozhovor v češtině uskutečňovat. Častým zvykem je u rodičů to, že když mluví česky a narazí na slovo, které do češtiny nedokáží přeložit, nahradí toto slovo bulharským. To se pak stává pro ostatní matoucím. Často také využívají pomoci svých dětí, aby jim slovo v češtině napověděly nebo jejich věty přetlumočily.

„Ale u mých rodičů je to pochopitelný. Oni sem přišli kvůli práci, nechodili do školy. Dorozumí se česky, ale třeba ta písemná forma a to čtení jim dělá hodně problémy. Takže jim s tím hodně pomáhám, když mají něco napsat nebo podepisovat na úřadech a podobně.“

Nadežda Gecova (20 let, studentka VŠ, v ČR 11 let) se oproti tomu pohybuje v ČR pouze v české společnosti. Její znalost bulharštiny se za ty roky života v ČR velmi zhoršila. Se svými rodiči mluví směsí češtiny a bulharštiny. Češtinu pojala za svoji mateřštinu.

„Moji rodiče mluví takovým mixem - česko-bulharsky. Mluvíme třeba česky a vkládáme do toho bulharská slova. Ani jeden z nás totiž už plynule bulharsky neumí. A když potkáme třeba nějaké staré kamarády Bulhary, tak pak je to problém, protože oni neumí česky a my zas tak dobře bulharsky a oni nám pak úplně nerozumí. ... Je to škoda, že neumím už plynule bulharsky. Ale zase si uvědomuju, že to nepotřebuju umět. A ani to pravděpodobně v budoucnu potřebovat nebudu. A nemám ani v plánu se to začít zase v budoucnu učit.“

Znalost českého jazyka

V práci byl výzkum zaměřen na to, jak moc je důležitá znalost v češtině k úplnému přijetí cizince do české společnosti. Nadežda Gecova (20 let, studentka VŠ, v ČR 11 let) v tomto

ohledu upozorňovala na velké množství Čechů, kteří odmítají přijmout cizince, jež nemluví česky na vysoké úrovni nebo mají více slyšitelný přízvuk.

„Aby tvůj život byl tady jednodušší, tak se určitě hodí umět česky, ale zase to není pravidlem, že tě pak Češi přijmou. Češi jsou hodně záladní, nepřijímají moc cizince. Takže i kdybys uměla dobře česky, stejně tě nepřijmou, protože ví, že jsi cizinec a slyší přízvuk. Ale záleží na tom, když si vybojuješ to místo v té společnosti, tak ho pak třeba přijmou. Je to hodně individuální záležitost.“

S tímto názorem souhlasila i respondentka Tanita Yankova (22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození), která se v ČR narodila, ale u svých bulharských přátel se s některými postoji Čechů vůči Bulharům nebo cizincům celkově často setkává.

„Těch xenofobních lidí je tady v Česku dost. Češi jsou vesměs takový, že když neumíš česky, tak se s tebou ani tolik nepřátelí nebo tak (ale u mladých je to už na ústupu), což Bulhaři takový třeba nejsou vůbec.“

Ivanina Nedelcheva (18 let, studentka SŠ, v ČR 8 let) považuje znalost jazyka dané společnosti za důležitý nástroj k úplnému porozumění a pochopení dané společnosti. Slouží k úplnému poznání určitého člověka a poznání ho takového jaký doopravdy je. Znalost češtiny vnímá jako součást přijetí cizince do české společnosti a jako nástroj, s nímž dosáhne určitých cílů – vzdělání, získání práce a podobně.

„Umět česky je tady hodně důležité, je to také známka toho, že ten dotyčný – cizinec má zájem o to zapadnutí do té české společnosti, že má zájem o Českou republiku. Nechce z ní jenom těžit, když to tak hloupě řeknu.“

Respondenti, kteří se pohybují v české společnosti, se shodli na tom, že je česká komunita přijala právě na základě znalosti českého jazyka.

4.5. Dodržování tradic a svátků

Bulharské svátky a zvyky

Bulhaři dodržují v Praze hodně svých tradičních svátků. Nejdůležitějším prvkem těchto svátků je to, že se slaví v rodinném kruhu. Nezáleží tedy až tak na dodržování určitých tradic, ale na tom, že je v tento svátek rodina pospolu. Některí dodržují pouze velké svátky, jako jsou Velikonoce a Vánoce. Někteří slaví i menší svátky nebo dodržují menší tradice během roku.

„U nás se svátky hlavně slaví s rodinou. Ať bydlí, kdo kde bydlí, slaví se vždycky s rodiči.“ (Nasia Ilieva, 24 let, prodavačka šperků, 15 let v ČR)

Velikonoce se od českých liší podle tradic a také odlišným datem. Bulharské velikonoce se slaví o týden později než ty české, ale jednou za čtyři roky připadají české i bulharské velikonoce na stejný den. Tradice dodržuje každá rodina po svém.

„Na Velikonoce barvíme vajíčka. Ty se u nás barví většinou ve čtvrtek nebo v sobotu před Velikonoci. A v neděli děláme takové to uťukávání s vajíčky a pečeme tradiční chléb. První vajíčko musí být červené a nechává se někde schované doma po celý rok. A když za ten rok to vajíčko vydrží, není nijak hodně zničené a tak, tak to znamená, že naše domácnost bude po celý rok šťastná a zdravá.“ (Monika Ilieva, 24 let, studentka VŠ, v ČR 9 let)

Zvyk s oťukáváním vajíček považovali respondenti za jednu z tradic, která se v Česku při slavení bulharských Velikonoc často v rámci rodiny dodržuje. Tanita Yankova (22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození) se pokusila přiblížit průběh této tradice.

„Každý člen rodiny vezme jedno vajíčko a začne takové oťukávání. Třeba nejmladší člen drží to vajíčko a někdo druhý mu klepne jednu tu stranu toho vajíčka a pak se otočí a ťukne si zase s jiným. A takhle si všichni ty vajíčka navzájem oťukají“

a ten co zbyde s vajíčkem, bez žádného nebo jen malého oťuknutí, tak se říká, že bude celý rok zdravý.“

V rámci Velikonoc se dodržují i zvyky spojené se zmíněným červeným vajíčkem. Nejstarší člen rodiny načervení pomocí vajíčka malým dětem tváře, čímž jim přivolává zdraví do dalšího roku. Také matky kreslí červeným vajíčkem dětem křížky na čelo, aby byly zdravý. Také se peče tradiční sladký pokrm *kozunak*, což je něco mezi chlebem a koláčem. Tyto zvyky se dají poměrně lehce dodržovat i v ČR a dodržují se nejvíce u respondentů, kteří žijí a pohybují se převážně v bulharské společnosti v Praze.

Před **Vánoci** dodržují někteří Bulhaři půst. Dodržují ho přibližně měsíc před Vánocemi a trvá až do 24. prosince. Slavení Vánoc se od těch českých tolik neliší.

„U Vánoc je to tak, že dárky se dostávají 25. prosince ráno a pro děti se říká, že je nosí Děda Koleda. Stromček je jako u českých Vánoc, ale třeba co se jídla týče, tak určité jídlo má být bez masa a u stolu má každý svůj vlastní talíř a na stole je od každého jídla velká kopa a každý si tak může nabrat od každého co chce. Ale počet těch jídel musí být sedm, devět nebo dvanáct. Sedm jako sedm dní v týdnu, devět jako devět měsíců, kdy je žena těhotná a dvanáct jako dvanáct měsíců v roce nebo dvanáct apoštolů.“ (Tanita Yankova, 22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození)

Velikonoce a Vánoce dodržuje prý každý Bulhar. Ostatní svátky se slavením nebo naopak neslavením u každého liší. Bulhaři v Praze dodržují například i bulharské Dušičky nebo Nový rok. Respondentka Ivanina Nedelcheva (18 let, studentka SŠ, v ČR 8 let) dodržuje například každý rok bulharský svátek jara.

„Z bulharských svátků slavím třeba svátek, kdy se slaví příchod Baby Marty. Je to 1. března, tedy na začátku jara. Je to taková vděčnost Bulharů, že jaro přichází. Takže se nám na ruce dávají takové náramky z bílého a červeného provázku, které symbolizují právě ten příchod jara.“

Spojování českých a bulharských tradic

Pro některé Bulhary, kteří žijí už několik let v ČR, je někdy typické, že přejímají některé české tradice a nebo české a bulharské tradice spojují. Slaví například svátek podle bulharských tradic, ale zároveň k němu přidávají některé prvky z české kultury.

„My slavíme všechny svátky jako takový mix českých a bulharských zvyků. Někdy si na Vánoce koupíme kapra a jindy zase připravujeme tradiční bulharská jídla. Máma třeba dělá bulharská tradiční jídla, ale chce k tomu i péct cukroví, tak pečeme i cukroví (a to je jen český zvyk, ne bulharský).“ (Nadežda Gecova, 20 let, studentka VŠ, v ČR 11 let)

Respondenti uvedli, že na Vánoce jedí občas i kapra nebo přejímají zvyk pokládání adventního věnce na stůl. Podle Bulharů se mají dárky dostávat 25. prosince ráno, ale někteří respondenti uvedli, že si je dávají už 24. prosince večer.

4.6. Jídlo

Všichni dotazovaní respondenti uvedli, že doma vaří pouze bulharská jídla. Jídla jsou nedílnou součástí bulharských svátků a zvyků. Bulharská kuchyně v sobě zahrnuje spoustu jídel typických pro všechny balkánské země. Bulharské jídlo je velmi specifické, používá ve velké míře různá koření a navíc lze většinu jídel připravovat jak v bezmasé tak v masové variantě. K přípravě jídel mnohdy stačí jen pár surovin a vznikne výborné jídlo.

„Říká se, že Bulhar může vždycky vytvořit z ničeho něco. I z velmi málo surovin dokáže uvařit velmi dobré jídlo.“ (Tanita Yankova, 22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození)

Pro Bulhary je typické, že kladou důraz na bohaté večeře. Je zvykem, že každé stolování začíná podáváním salátu (většinou se jedná o šopský salát, ale může to být i kterýkoliv jiný). A k salátu se připíjí Rakijí – pálenkou z hroznového vína nebo mastikou. Pokud se jedná o rodinnou večeři v rámci některého svátku nebo jen rodinného shledání, trvá vždy večeře i třeba několik hodin. Mezi jídly se dělají přestávky, kdy si příbuzní povídají a připíjejí. Jídlo je neoddělitelnou a důležitou součástí rodinných oslav a svátků.

Od české kuchyně se bulharská liší v mnoha ohledech. Prvním rozdílem je již zmíněné typické koření, které do jídel přidávají opravdu ve velkém a mění tak hodně chuť svých jídel podle svých představ. Respondentka Simona N. Ninova (20 let, studentka VOŠ, v ČR 9 let) považuje českou kuchyni za nevýraznou.

„Když vaříme doma jídlo, přidáváme tam hodně koření a pak když si to jídlo nandám, tak si tam většinou ještě další koření přidám, protože mám pocit, že je toho tam málo.“

Také kmín je typické přidávat například do českého chleba, ale od kmínu, který používají ve svých jídlech Bulhaři, se chuťově liší. Kmín v českých jídlech Bulhaři rádi nemají. Rozdíly vnímají také v tom, že česká jídla jsou pro ně kyselejší a nebo naopak

moc sladká. Také Bulharům na české kuchyni vadilo přidávání cukru do jídel. A rozdíl by se dal nalézt i v polévkách – české polévky jsou lehčí a slouží jako menší jídlo před hlavním chodem, kdežto u Bulharů jsou polévky husté a hutné a dokázaly by nahradit i hlavní chod.

„Rozdíl je určitě v koření, Bulhaři mají specifické koření. A přijde mi, že jíme více zeleniny. Dáváme zeleninu do skoro všech jídel. Nebo Češi mají jen pár svých tradičních jídel, kdežto Bulhaři mají hroznou spoustu pro ně typických jídel. Máme také hodně bezmasých jídel. Nebo máme úplně jiný chleba než Češi. Vy ho máte s kmínem a takový do hněda a chuťově je i takový kyselejší. Ten náš je čistě bílý a takový do spíše do sladka. Hodně dlouho mi trvalo, než jsem si zvykla na váš chleba.” (Nadežda Gecova, 20 let, studentka VŠ, v ČR 11 let)

Velké množství bezmasých jídel je pro bulharskou kuchyni také charakterizujícím znakem. Je to také proto, že se v bulharské kultuře dodržuje k určitým příležitostem půst. Maso není pro Bulhary hlavní přísadou, hodně jídel je tvořeno například pouze zeleninou nebo luštěninami.

„Tady se vždycky jí maso. Pořád. Všude je maso. Ale v Bulharsku to není tak důležité, taky se jí maso, ale Bulhaři jedí i hodně jídel právě bez masa. Klade se důraz i na typická bezmasá jídla. Třeba máme rýži jen se zeleninou a Češi by si k rýži vždycky dali maso.” (Ivanina Nedelcheva, 18 let, studentka SŠ, v ČR 8 let)

V Praze se nachází i bulharské restaurace. Respondenti uvedli, že do bulharské restaurace nijak nevyhledávají a to hlavně z důvodu toho, že doma vaří každodenně bulharská jídla, proto jim připadá zbytečné za stejná jídla platit. Pokud ale bulharské restaurace navštíví, je to většinou v rámci nějaké rodinné oslavy nebo svátku.

„Já sama vím v Praze o dvou bulharských restauracích. Jedna je v Americké ulici, kde je hotel Sofia a je tam i bulharský klub, kde se schází starší generace Bulharů a povídají si tam třeba o politice a tak. A dole v podzemí je právě bulharská

restaurace¹⁸ v bulharském stylu a vaří tam právě bulharská jídla. Tam jsem párkrát byla většinou v rámci nějaké rodinné oslavy. A pak vím ještě o jedné restauraci, ikdyž je to spíše bistro, které je u Havelské tržnice, protože (což je hodně zvláštní a zajímavý) většina obchodů se suvenýry má za zaměstnance Bulhary. A ti právě chodí do toho bistra, kde se vaří právě tyhle bulharský jídla.” (Tanita Yankova, 22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození)

---

¹⁸ V rámci výzkumu bylo zjištěno, že byla restaurace zrušena.

4.7. Bulharské spolky a organizace v Praze

Bulharská škola se po příjezdu do Prahy stává prvním místem, kde se bulharské děti ocitají přímo v bulharské komunitě. Učí se zde v bulharštině a v rámci školy fungují i různé kroužky, na které děti mohou po vyučování chodit. Všichni respondenti tuto školu navštěvovali. Někteří ji navštěvovali jen krátce nebo ji celou dostudovali. Navštěvovala ji i respondentka Tanita Yankova, která se v ČR přímo narodila. Bulharská škola bere děti každý rok na nějakou bulharskou akci, buď do Bulharského kulturního institutu, nebo i do jiných sdružení. Respondenti se poprvé s těmito centry setkali právě během svého studia na Bulharské škole.

„Když jsem ještě byla žákyně v Bulharské škole tady v Praze, tak jsme do institutu chodili aspoň jednou ročně, protože se tam konaly různé představení třeba pro děti a tak jsme tam s celou třídou vždycky zašli a bylo to pro nás povinné. A jednou jsme byli i ve sdružení Zaedno na nějaké výstavě.“ (Ivanina Nedelcheva, 18 let, studentka SŠ, v ČR 8 let)

Bulharský kulturní institut je považován za hlavní bulharskou instituci, která se snaží sdružovat bulharskou komunitu a rozšiřovat povědomí o Bulharech. Respondentka Tanita Yankova (22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození) je zpěvačka, která má vlastní skupinu Bulk (**viz. Příloha č. 8**), ve které zpívá převážně bulharské písně. Se svojí skupinou zpívá na různých koncertech a zároveň před nějakou dobou spolupracovala i s Bulharským kulturním institutem, kde hrála a zpívala při různých kulturních akcích.

„V Bulharském kulturním institutu se organizují často výstavy různých bulharských umělců, kteří sem přijedou představit svoji práci a já jsem tam často dříve právě hrávala při jejich vernisážích na klavír a občas jsem tam i hrála se svojí kapelou.“

Respondentka Monika Ilieva (24 let, studentka VŠ, v ČR 9 let) do Bulharského kulturního institutu chodila také díky Bulharské škole. Navštívila i jiná centra jako je Dům národnostních menšin, Zaedno nebo Bulharský klub. Dříve tančila bulharské tance,

ale momentálně se věnuje zpěvu ve sboru jménem Hlasy Bulharska, který patří pod Bulharský kulturně osvětový klub. Zpěvu se začala věnovat právě na Bulharské škole, kde její učitelkou byla máma respondentky Tanity Yankove, která se sama hodně podílela na populizování bulharské kultury v Praze.

„Ano, dříve jsem do institutu chodila docela často protože jsem ve škole zpívala a tančila v Bulharské škole a nebo jsme tam chodili v rámci školy na nějaký výstavy a tak. Ale teď už tam tolik nechodím hlavně proto, že nemám čas, protože ty jejich akce jsou často od pěti nebo do šesti, a to jsem buď v práci nebo ve škole. (...) A teď zpívám ve sboru jménem Hlasy Bulharska a zpíváme třeba na různých akcích a třeba teď před Vánocemi jsme měli velký koncert v Kostele svatého Štěpána, kde jsme zpívali bulharské koledy.“

Simona N. Ninova (20 let, studentka VOŠ, v ČR 9 let) v minulosti navštívila pouze Bulharský kulturní institut. Nepovažuje instituty za něco, co by vyhledávala a ani se moc o bulharské akce nezajímá.

„V Bulharském kulturním institutu jsem byla, protože jsem si tam byla půjčit v knihovně nějaké knížky, když jsem v té době doučovala bulharštinu. A vím, že se tam pořádají různé akce, koncerty a tak. A kromě institutu ani nevím, že tady nějaká jiná sdružení jsou.“

Občanské sdružení Zaedno je bulharské sdružení, které se snaží o to, aby nějakým způsobem zaintegrovala Bulhary do české společnosti. Také má zájem o to, aby se o Bulharech více slyšelo a aby si česká společnost vytvářela určité povědomí o bulharské menšině a snadněji ji tak přijala. Pokládá za důležité, aby česká společnost nebrala Bulhary jako nějaké cizí nebo pro ně neznámé etnikum. Respondent Todor Ralev (26 let, student VŠ, učitel bulharských tanců v Zaednu, 13 let v ČR) je učitelem bulharských lidových tanců právě ve sdružení Zaedno. Vede tanenčí soubor *Bulgari*, který pak uskutečňuje různá taneční vystoupení na kulturních akcích, které Zaedno pořádá. Každoročně vystupují například při Balkánských večerech. Soubor původně tančil i v Bulharském kulturním centru.

„V Zaednu se slaví různé svátky a pořádají se v rámci těchto svátků různé akce, což má pomoci Bulharům co zde žijí, aby se tady cítili blíže k domovu a k rodině. Zaedno také vydává knihy a časopisy pro školy a distribuují je, je to o takové dvojjazyčnosti nebo vícejazyčnosti u dětí, aby se s tím lépe vypořádali a vnímali to jako dobrou věc. Pořádá také výstavy, různé koncerty, představení, party, balkánské večery, kulturní akce a spolupracuje se spoustou dalšími organizemi jako Dům národnostních menšin nebo veletrh knih a podobně, kde se snaží rozvíjet povědomí o bulharské kultuře. A pak je tady právě soubor Bulgari (Bulhaři), který je tanečním souborem centra Zaedno a tančí tradiční lidové tance. A já tyto tance už nějakou dobu učím.“

4.8. Bulharská identita

V práci nás zajímaly vlastnosti a charakteristiky, které respondenti označili jako charakterické pro Bulhary.

„Jsme velmi pracující národ. Ono se to nezdá, ale všichni lidi, kteří tady jsou z Bulharska hodně pracují. Bulhaři jsou hodně otevření k lidem, hodně přátelští. Jsme temperamentnější a o hodně teplejší národ. My se vždycky spřátelíme s každým. Třeba například moji rodiče tady bydlí v baráku přes deset let a znají pouze jedny ze sousedů, lidi se tady moc neznají. A v Bulharsku, my se neznáme jen s lidmi z baráku, ale my se známe se všemi lidmi i přes čtyři ulice dál. Ale tady řeknou sousedům jenom Dobrý den, jenom se pozdraví a jdou dál. Každý se tu stará jen o sebe.” (Nasia Ilieva, 24 let, prodavačka šperků, 15 let v ČR)

Respondentka Nadežda Gecova (20 let, studentka VŠ, v ČR 11 let) charakterizovala Bulhary jako hodně hrdý národ, který má velkou tendenci si zachovávat svoji řec. I přesto, že se Bulhaři odstěhují do jiné země, kladou důraz na to, aby jejich děti bulharsky mluvit uměly. Bulhaři si hodně zakládají na svém původu a jsou velmi nacionální. Charakterizující je také u Bulharů jejich temperament. Bulhaři se od Čechů se od sebe liší v mnoha ohledech.

„Češi nejsou moc hrdí na svoji národnost. A třeba smysl pro humor je u Bulharů úplně jiný. A Bulhaři jsou mnohem otevřenější oproti Čechům – otevřenější ve smyslu k ostatním lidem. A pak se liší určitě temperamentem. A spousta Bulharů jsou ještě stále věřící, i ti mladší, ikdyž ty už třeba ne tak ortodoxně, ale nějakým způsobem v sobě tu víru mají. Kdežto tady jsou Češi většinou všichni ateisti.” (Todor Ralev, 26 let, student VŠ, učitel bulharských tanců v Zaednu, 13 let v ČR)

V české společnosti jsou stále udržovány určité stereotypy nebo předsudky o Bulharech. Některé jsou spojeny s historií, jiné vznikají pro naše lepší pochopení.

Objevují se, jak stereotypy pozitivní, tak i některé negativní. Za velmi častý předsudek označovali respondenti fakt, že je Češi často označují za příslušníky romské kultury.

„Nejznámějším stereotypem je asi: Pracuje jako Bulhar. A nebo, co se týče spíš té staré generace (ta se na to tak jako upíná), kdy Bulhaři se sem dostali někdy v 50. – 60. letech jako zahradníci a byli vlastně velmi dobří a učili český národ zahradničině. Tak stereotypem je, že Bulhar = zahradník. Taky se mi stává, že když nás někdo potká společně s bráchou, tak on je právě viditelně Bulhar – viditelně se liší od typického Středoevropana, protože on má viditelně tmavší pleť, má černé vousy a je hodně vysoký, velký. A já na rozdíl od něco mám velmi světlou kůži a lidi se mě často ptají, proč, když jsem z Bulharka.“
(Tanita Yankova, 22 let, studentka UK, zpěvačka, v ČR od narození)

V České republice nebylo do konce roku 2013 možné získat české občanství a zároveň tak zavrhnout své občanství původní. Od 1.1. 2014 nabyla platnosti změna zákona, která umožnila možnost dvojího občanství. Respondenti uvítali tuto změnu jako možnost stát se právoplatným českým občanem a zároveň být občanem bulharské republiky.

„Mám zatím bulharské občanství, ale uvažuji o tom, že si udělám dvě občanství. Je to teprve krátce, co vůbec v Česku povolili mít dvě občanství. Kdybych si měl změnit občanství jen na české, tak bych měl pocit, že jsem nějakým způsobem zradil svoji zem, a to bych nechtěl.“ (Todor Ralev, 26 let, student VŠ, učitel bulharských tanců v Zaednu, 13 let v ČR)

4.9. Zhodnocení výsledků

Výzkum bakalářské práce měl za cíl zjistit, jak mladá generace bulharských migrantů konstruuje svoji identitu v hlavním městě Praha. Výzkum potvrdil, že si mladí Bulhaři uchovávají svoji bulharskou identitu i přesto, že ve své rodné zemi již nežijí. Dle výpovědí respondentů platí, že Bulharem je člověk až do konce života. Bulharská identita je stálou a neoddělitelnou součástí každého příslušníka bulharské menšiny. Přesto v české společnosti může po určitém čase docházet ke zdvojení či přeměně identity na základě společnosti, ve které se jedinec nachází. Někteří respondenti se například začali cítit více jako Češi, jelikož v ČR žijí velmi dlouhou dobu. V tomto případě pak své bulharství odsouvají do pozadí a projevuje se pak pouze v určitých situacích. Jiní respondenti uvedli, že pro ně bulharství je a bude vždy na prvním místě. Tuto odpověď uváděli především respondenti, kteří se v ČR pohybují převážně jen v bulharské společnosti. I přesto, že zde žijí nadále jako Bulhaři, od Bulharů žijících nadále v Bulharsku se začínají značně odlišovat. Pobyt v české společnosti jejich identitu ovlivnil. Když se například vracejí zpět do Bulharska, vnímají jisté odlišnosti od ostatních občanů.

Svoje bulharství si respondenti udržují převážně na základě styků s ostatními Bulhary. Jak uvedla jedna z respondentek, v ČR si Bulhaři vytvořili takové malé Bulharsko mimo Bulharsko. Přímo v Praze existuje velmi silná bulharská komunita, proto není pro Bulhary těžké si i nadále rozvíjet a udržovat svoje vlastní bulharské já. Důležitým základním kamenem pro většinu Bulharů je přítomnost rodinných příslušníků v Praze, kteří je podněcují ke slavení svátků a dodržování kulturních tradic.

Přesto, že je pravoslavná církev základním stavebním kamenem bulharské kultury a tradic, mladí Bulhaři už nepřikládají náboženství takový význam. Sami uvádějí, že pokládají víru jako nedílnou součást jejich kultury. Kostel navštěvují pouze při určitých svátcích či oslavách. V Praze se díky různým bulharským sdružením a organizacím pořádají různé výstavy, akce, koncerty apod. Ty pak také slouží ke sdružování bulharské menšiny.

V otázce jídla je odpověď zcela jednoznačná. Bulharská kuchyně dominuje u všech respondentů. K české kuchyni se staví neutrálně – některá jídla mají rádi, jiná jim naopak nechutnají. Doma si všichni vaří bulharskou kuchyni, která se ale skládá i z mnoha jídel typických pro celý balkánský poloostrov.

Respondenti se shodli na tom, že neplánují uskutečnit návrat do své rodné země. Nelepšící se ekonomická situace v zemi je hlavním důvodem. Velmi dobře přivítali možnost vlastnit dvě občanství v ČR. Vnímají tuto skutečnost jako vstřícný krok ze strany české společnosti k ostatním menšinám v zemi.

5. Závěr

Bakalářská práce se věnovala konstrukci identity mladé generace migrantů na příkladu Bulharů v Praze. V teoretické části byly vysvětleny základní pojmy související s tématem (etnicita, identita, nacionalismus a národ, integrace a akulturace, etnický prostor, menšina). Součástí teoretické práce také seznamovala s menšinovým složením v České republice a pak konkrétně s bulharskou menšinou v Praze. Byly také popsány základní rysy bulharské kultury a stručně popsána bulharská sdružení a instituce, jež se v Praze nachází.

Praktická část práce vycházela z vlastního výzkumu složeného z polostrukturovaných rozhovorů s příslušníky bulharské menšiny v rozmezí věku 18 – 29 let. Jejím cílem bylo přiblížit skupinu mladé generace Bulharů žijící v Praze a ukázat, jakým způsobem dochází ke konstrukci jejich identit. Dále bylo zjištěno, jakým způsobem dochází k udržování bulharských tradic, jazyk a popularizace bulharské kultury.

Výzkum byl také zaměřen na postoj Bulharů k majoritní české společnosti. Respondenti uvedli, že si cizinci musí v české společnosti vybojovat své místo a naučit se český jazyk, aby mohli být majoritou přijati. V teoretické části byla nastíněna ekonomická situace v Bulharsku a problém s nezaměstnaností. Výzkum potvrdil, že všichni respondenti se do své rodné země už vrátit nehodlají, a to právě kvůli nelepším se životním podmínkám v zemi.

Českou republiku vnímali respondenti jako místo pro život s mnohými možnostmi. Uváděli například to, že si zde jejich rodinní příslušníci našli práci s dobrým platovým ohodnocením. Zároveň poukazovali na velké možnosti ohledně vzdělání. Velmi pozitivně prezentovali uzákoněnou možnost dvojího občanství v ČR. Většina respondentů se v současnosti rozhoduje o přijetí i českého občanství (a mít tak občanství bulharské i české).

Bakalářská práce si kladla za cíl odpovědět na výzkumnou otázku: „*Jakým způsobem dochází ke konstrukci identity u mladé generace Bulharů žijící v Praze?*” Výzkum ukázal, že si mladí Bulhaři udržují svoji bulharskou identitu, a to především díky silné bulharské komunitě, která v Praze funguje. Dále k tomu také napomáhá přítomnost rodinných příslušníků v Praze a snaha o dodržování tradic a svátků. Všichni respondenti se snaží

udržovat svůj jazyk a mluví bulharsky především v rodinném kruhu nebo s příslušníky bulharské komunity.

6. Seznam literatury

6.1. Publikace

ANDERSON, Benedict. *Pomyslná společenství, Pohledy na národ a nacionalismus*. Čítanka textů, Miroslav Hroch (ed.), Praha: Slon, 2003, ISBN 80- 86429-20-2

BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ, Mirjam. *Diverzita etnických menšin. Prostorová dilokace a kultura bydlení*. Praha: FHS UK, 2012. ISBN 978-80-87398-25-8

BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ, Mirjam. *Etnické komunity v české společnosti*. Praha: ERMAT Praha, s.r.o., 2006. ISBN 80-903086-7-8

BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ, Mirjam. *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Praha: ERMAT Praha, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87178-01-0

BITTNEROVÁ, Dana, MORAVCOVÁ, Mirjam a kol. *Kdo jsem a kam patřím?* Praha: SOFIS, 2005. ISBN 80-902785-8-2

BOUSFIELD, Jonathan. *Společník cestovatele: Bulharsko*. Praha: Ikar, 2010. ISBN 978-80-249-1255-4

CERULO, Karen, A. *Identity Construction: New Issues, New Directions*. Annual Reviews Sociology 23, 1997. ISSN: 03600572

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus*. Praha: Slon, 2012. ISBN 978-80-7419-053-7

GEIST, Bohumil. *Psychologický slovník*. Praha: Vodnář, 2000. ISBN 80-86226-07-7

GELLNER, Arnošt. *Nacionalismus*. Brno: CDK, 2003. ISBN 80-7325-023-3

GELLNER, Arnošt. *Národy a nacionalismus*. Praha: Hříbal, 1993. ISBN 80-900892-9-1

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-485-4. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/50887329/Jan-Hendl-Kvalitativni-v%C3%BDzkum#scribd>

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál, 2001. ISBN 80- 7178-535-0

JENKINS, Richard. *Rethinking Ethnicity: Arguments and Explorations*. Sage Publications, 1997. ISBN 0-8039-7677-1

JENKINS, Richard. *Social Identity*. 4th Edition, Routledge, 2014. ISBN 978-0415448482

KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. Praha: PEF, ČZU, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1

KOLEKTIV AUTORŮ. *Výkladový slovník migrační terminologie – Glossary on migration*. Praha: Reprošředisko UK MFF, 2011. Dostupné z: <http://www.iom.cz/publikace-vyzkum/vykladovy-slovník-migracni-terminologie-glossary-on-migration>

MAREŠ, Miroslav, KOPEČEK, Lubomír, PEČÍNKA, Pavel, STÝSKALÍKOVÁ, Věra. *Etnické menšiny a česká politika: Analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. ISBN 80-7325-050-0

MAXOVÁ, Zuzana. *Etnická identita bulharských teenagerů žijících v České republice*. Etnické komunity v české společnosti. Praha: Ermat Praha, s.r.o., 2006. ISBN 80-903086-7-8

MILLER, David a kol. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-85947-56-0

MORAVCOVÁ, Mirjam, BITTNEROVÁ, Dana. *Etnické komunity – elity – instituce – stát*. Praha: FSV UK, 2009. ISBN 978-80-87398-03-6

NEKVAPIL, Jiří a kol. *Mnohojazyčnost v České republice. Základní informace*. Praha: NLN, 2009. ISBN 978-80-7106-581-4

PETRUSEK, Miloslav a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5

REITEMEIER, Frauke (ed.). *Strangers, Migrants, Exiles: Negotiating Identity in Literature*. Universitätsverlag Göttingen, 2012. ISBN 978-3-863-95-033-0

ROUBAL, Ondřej. *Teoretická studie: Potíže s identitou – umění sebetvorby a problém uznání*. Praha, 2011. Dostupné z: www.communicationtoday.sk/wp-content/uploads/CT-1_2011-2.pdf

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9

6.2. Odborné časopisy

BROUČEK, Stanislav, VASILJEV, Ivo. *K typologii etnických procesů*. Český lid: Etnologický časopis. [online]. 1988 (roč. 75). [citováno 28.6.2015]. ISSN 0009-0794. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/42703607?seq=1#page_scan_tab_contents

ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin – možnosti zachování a revitalizace*. Svět literatury: Časopis pro novodobé literatury. [online]. 2005 (roč. XV, č. 31). [citováno 2.7.2015]. ISSN 0862-8440. Dostupné z: <http://sl.ff.cuni.cz/svet-literatury-2005-rocnik-xv-cislo-31>

6.3. Internetové zdroje

Český statistický úřad. Dostupné z: www.czso.cz

Dotované bulharské projekty [online]. Vláda ČR. [citováno 19.12.2015] Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/Mensiny-media/bulhari_1.pdf

Instituce a organizace v ČR [online]. Migrace online. [citováno 9.7.2015]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/uzitecne-zdroje/institutions-and-organizations-in-cze-3>

Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: www.mvcr.cz

Náboženské složení obyvatel Bulharska [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [citováno 3.2.2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bulharsko/

Národní složení obyvatel Bulharska [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [citováno 3.2.2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bulharsko/

Statistika&My: Měsíčník Českého statistického úřadu, dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/02/jaci-cizinci-ziji-v-krajich-ceske-republiky/>

Unemployment rate by sex and age – monthly average, % - Bulgaria [online]. Eurostat [citováno 3. 2. 2016] Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

Uznávané národnostní menšiny [online]. Multikultura [citováno 29.11.2015] Dostupné z: http://www.multikulturazlin.cz/o.php?o=narodnostni_mensiny---uznavane_narodnostni_mensiny

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. [online] [citováno 10.7.2015] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273#cast1>

Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. [online] [citováno 27.11.2015]

Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-37>

7. Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Identifikační tabulka respondentů.....	13
Tabulka č. 2 - Počty cizinců v Praze od roku 2008 - 2015 (ke 30. 6.).....	25
Tabulka č. 3 - Dotace poskytnuté Ministerstvem kultury ČR na rozšiřování a přijímání informací v jazycích menšin (2002 - 2014).....	30
Tabulka č. 4 - Dotace poskytnuté bulharské menšině v jednotlivých letech 2001 - 2008 v rámci programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin.....	31
Tabulka č. 5 - Bulharská menšina v Praze k 31. 1. za rok 2013 - 2015	32
Tabulka č. 6 - Počet zaměstnaných Bulharů na území České republiky podle věkových skupin k 31.12. 2007	33

8. Přílohy

8.1. Příloha č. 1 – Seznam otázek pro respondenty

Důvody k pobytu v České republice

S kým a proč jsi do ČR přijel/a?

Měl/a jsi v ČR už nějaké příbuzné/známé? Jaká je zde jejich profese?

Žiješ v ČR momentálně sám/sama nebo s rodinou, přáteli apod?

Jaké byly tvé důvody k přestěhování do ČR?

Co jsi od života v ČR očekával/a?

Vztah k rodné zemi

Jaký je tvůj vztah k Bulharsku?

Kde se cítíš více jako doma (ČR/Bulharsko)?

Sleduješ aktuality o dění v Bulharsku?

Čteš nějaké bulharské noviny nebo internetové stránky?

Jak nejčastěji získáváš informace o své rodné zemi?

Myslíš, že by se ti lépe žilo v Bulharsku oproti ČR?

Máš v plánu se do své rodné země v budoucnu vrátit?

Bulharská identita

Co podle tebe dělá Bulhara Bulharem?

Čím se Bulhar nejvíce liší od Čecha?

Krajanské organizace a sdružení v Praze

Chodíš v Praze do nějakých bulharských kulturních center, sdružení? Jak často? Z jakého důvodu?

Navštívil/navštívila jsi někdy Bulharský kulturní institut zde v Praze?

Kde se nejčastěji v Praze stýkáš s jinými příslušníky bulharské komunity?

Rodina a přátelství

Jsi v kontaktu se svojí rodinou?

Pohybujete se více v bulharské nebo české komunitě?

Máš více bulharských nebo českých přátel? Vnímáš bulharské přátele od českých nějak odlišně?

Máš zde v ČR partnera/partnerku bulharské nebo jiné národnosti?

Vyhledáváš partnera/partnerku stejné národnosti?

Co by na českého partnera/partnerku řekla tvoje rodina?

Jaké jsou tvé představy o rodině do budoucna?

Náboženství

Jsi věřící?

Chodíš v ČR do kostela apod?

Jsou tví přátelé věřící? Je tvá rodina věřící?

Jazyk

Jak dlouho ti trvalo naučit se česky?

Považuješ znalost češtiny za důležitou k zapadnutí do české společnosti?

Mluví tvoje rodina česky? Jak dobře?

Jakým jazykem mluvíte doma?

Umiš plynule bulharsky?

Umiš lépe bulharsky nebo česky?

Čteš knihy v bulharštině? Sleduješ filmy v bulharštině?

Jakým jazykem mluvíš se svými přáteli?

Tradice a svátky

Slavíš nějaké české svátky? Jaké?

Slavíš v ČR nějaké bulharské svátky? Jaké?

Dodržuješ nějaké české tradice?

Dodržuješ nějaké bulharské tradice?

Jídlo

Dáváš přednost spíše bulharské nebo české kuchyni?

Jaká jídla vaříte doma?

Která bulharská jídla jsou pro Bulhary typická? Které máš nejraději?

Která česká jídla máš rád/ráda?

Vyhledáváš v Praze bulharské restaurace, hospody?

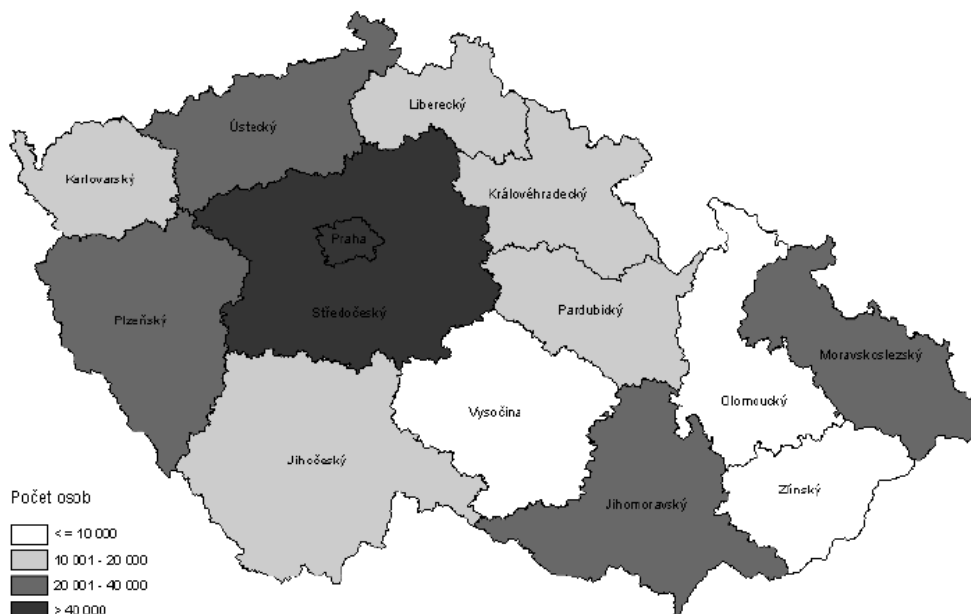
Jaké vidíš největší rozdíly mezi bulharskou a českou kuchyní? Jaké rozdíly vnímáš ve způsobu stolování?

Česká versus bulharská identita

Setkal/setkala jsi se s nějakými stereotypy v ČR o Bulharech?

Cítíš se více jako Bulhar/Čech? Proč?

8.2. Příloha č. 2 - Rozmístění cizinců v České republice podle krajů k 31.12. 2011

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: www.czso.cz

8.3. Příloha č. 3 - Podíl nejčastějších občanství cizinců v krajích ČR v roce 2012

Kraj	Celkem	Ukrajina	Slovensko	Vietnam	Ostatní
ČR celkem	435 946	112 549	85 807	57 300	180 290
Hl. m. Praha	162 715	49 190	23 420	10 877	79 228
Středočeský	56 810	16 512	15 338	5 435	19 525
Jihočeský	14 838	4 026	2 898	2 496	5 418
Plzeňský	23 866	5 546	5 590	5 307	7 423
Karlovarský	18 388	2 280	1 709	7 223	7 176
Ústecký	30 461	5 018	3 751	8 102	13 590
Liberecký	16 604	5 201	3 671	2 111	5 621
Královéhradecký	13 269	3 978	2 417	1 568	5 306
Pardubický	11 115	2 971	2 869	1 339	3 936
Vysočina	7 752	2 263	1 820	1 220	2 449
Jihomoravský	36 690	10 732	8 387	4 714	12 857
Olomoucký	9 807	1 943	2 881	1 325	3 658
Zlínský	7 968	937	3 479	825	2 727
Moravskoslezský	23 117	1 352	6 919	4 573	10 273
Nezjištěno	2 546	600	658	185	1 103

Zdroj: Zdroj: Statistika&My – Měsíčník Českého statistického úřadu, dostupné z:

<http://www.statistikaamy.cz/2014/02/jaci-cizinci-ziji-v-krajich-ceske-republiky/>

8.4. Příloha č. 4 - Cizinci podle typu pobytu a pohlaví - 25 nejčastějších státních občanství - k 30. 6. 2015

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie

Source: Directorate of Alien Police

Státní občanství	Cizinci celkem <i>Foreigners, total</i>	Trvalý pobyt <i>Permanent stay</i>			Ostatní typy pobytu <i>Other types of stay</i>			Citizenship
		celkem <i>Total</i>	muži <i>Males</i>	ženy <i>Females</i>	celkem <i>Total</i>	muži <i>Males</i>	ženy <i>Females</i>	
Celkový součet	458,229	255,556	134,592	120,964	202,673	124,320	78,353	Total
Ukrajina	104,438	75,389	38,400	36,989	29,049	17,039	12,010	Ukraine
Slovensko	98,969	40,388	19,370	21,018	58,581	34,257	24,324	Slovakia
Vietnam	56,623	46,108	25,711	20,397	10,515	5,892	4,623	Viet Nam
Rusko	34,870	19,184	8,609	10,575	15,686	6,454	9,232	Russian Federation
Německo	20,197	4,496	2,998	1,498	15,701	13,407	2,294	Germany
Polsko	19,684	10,654	3,501	7,153	9,030	6,409	2,621	Poland
Bulharsko	10,582	4,025	2,406	1,619	6,557	4,180	2,377	Bulgaria
Rumunsko	8,422	2,601	1,479	1,122	5,821	4,107	1,714	Romania
Spojené státy	6,355	3,168	2,087	1,081	3,187	1,803	1,384	United States
Velká Británie	5,792	1,615	1,362	253	4,177	3,127	1,050	United Kingdom
Mongolsko	5,780	4,808	1,955	2,853	972	470	502	Mongolia
Čína	5,660	4,097	2,161	1,936	1,563	797	766	China
Kazachstán	5,177	2,046	893	1,153	3,131	1,363	1,768	Kazakhstan
Moldavsko	5,076	3,911	2,150	1,761	1,165	617	548	Moldova
Bělorusko	4,771	3,142	1,238	1,904	1,629	701	928	Belarus
Itálie	3,984	1,395	1,160	235	2,589	2,137	452	Italy
Rakousko	3,481	1,137	825	312	2,344	1,945	399	Austria
Francie	3,362	917	690	227	2,445	1,676	769	France
Nizozemsko	2,967	753	569	184	2,214	1,486	728	Netherlands
Maďarsko	2,688	550	347	203	2,138	1,402	736	Hungary
Srbsko	2,659	1,974	1,310	664	685	474	211	Serbia
Chorvatsko	2,614	2,032	1,330	702	582	392	190	Croatia
Bosna a Hercegovina	1,955	1,462	882	580	493	398	95	Bosnia and Herzegovina
Makedonie	1,863	1,310	985	325	553	374	179	Macedonia
Indie	1,800	536	404	132	1,264	873	391	India
Ostatní	38,460	17,858	11,770	6,088	20,602	12,540	8,062	Other

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: www.czso.cz

8.5. Příloha č. 5 - Získaný dotační příspěvek na bulharský projekt Roden glas

Roden glas (vydavatel občanské sdružení Bulharská kulturně osvětová organizace)

	<p>Z dotace bylo hrazeno vydání 6 čísel a přílohy, Pravoslavného kalendáře. Spolek měl potíže se získáním dostatečného množství peněz na pokrytí projektu a nakonec vrátil na účet ministerstva 17 804,- Kč, aby byl zachován 70% podíl. Časopis se však těší oblibě a díky pravidelnému okruhu témat přitahuje i početnou čtenářskou obec, zejména z řad starší generace. Senioři navíc dostávají časopis bezplatně.</p>	Roden glas	
		2014	
		výše dotace	464 000,- Kč, 30.1.2015 vráceno 17 804,- Kč;
		vydání	446 196,- Kč použité prostředky 6 čísel, příloha – Pravoslavný kalendář
		cena výtisku	20,- Kč volný prodej
		celkový náklad	1 000 ks/číslo, celkem 6 000 ks + 500 ks příloha
		celkové náklady - rozpočet	R 665 000,- Kč / S 637 432,- Kč
		podíl dotace na projektu	R 70 % / S 70 %
		příjmy z prodeje	11 040,- Kč
		příjmy (z inzerce, jiné)	inzerce 10 600,-Kč
remitenda	5 ks/č. zdarma 900 ks/číslo		
vkład realizátora projektu	169 587,- Kč		

Zdroj: Zdroj: Vláda ČR, dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/Mensiny-media/bulhari_1.pdf

8.6. Příloha č. 6 - Získaný dotační příspěvek na bulharský projekt Balgari

Balgari (vydavatel občanské sdružení Vazražďane)

	<p>V roce 2014 vyšel časopis 5x, měl jedno dvojčíslo. Podařilo se stabilizovat náklad i prodejnost a celý časopis je s odstupem uveřejňován na webu. Tim je také dostupný nejen na území ČR, ohlasy jsou z celého světa.</p>	Balgari	
		2014	
		výše dotace	678 000,- Kč
		vydání	6 čísel (jedno dvojčíslo) – 5x
		cena výtisku	30,- Kč / dvojčíslo 60,- Kč
		celkový náklad	600 ks / číslo, celkem 3 000 ks
		celkové náklady - rozpočet	969 000,- Kč / S 965 505,- Kč
		podíl dotace na projektu	R do 70 %, skutečnost 70 %
		příjmy z prodeje	91 830,- Kč
		příjmy (inzerce, jiné)	31 000,- Kč
remitenda	neuveďena		
vkład realizátora projektu	100 575,- Kč		

Zdroj: Zdroj: Vláda ČR, dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/Mensiny-media/bulhari_1.pdf

8.7. Příloha č. 7 - Zaměstnanost cizinců podle státní příslušnosti a věkových skupin k 31. 12. 2007

Employment of foreigners: by nationality and age group; 31 December 2007

Pramen: MPSV ČR-SSZ, MPO ČR

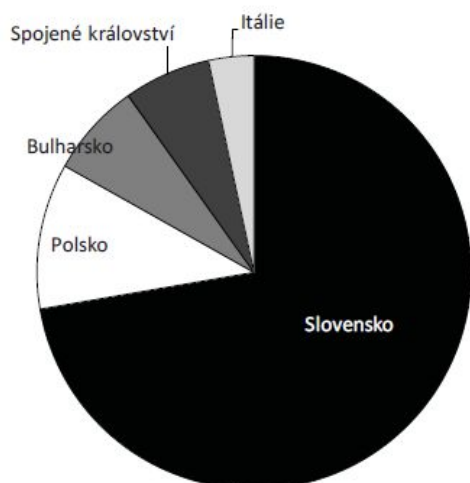
Source: MLSA CR-ESA, MIT CR

Země	Zaměstnaní cizinci celkem <i>Employed foreigners, total</i>	věková skupina <i>Age group</i>							Country
		-19	20-24	25-39	40-54	55-59	60-64	65+	
Celkem	309,027	6,301	50,244	146,867	89,272	11,604	3,388	1,351	Total
Celkem EU 27	159,401	3,607	27,429	73,204	44,429	7,511	2,317	904	EU 27, total
v tom:									
Slovensko	109,917	2,663	21,334	51,752	27,568	4,835	1,346	419	<i>Slovakia</i>
Polsko	24,931	456	3,752	9,998	8,990	1,384	263	88	<i>Poland</i>
Bulharsko	6,319	152	701	2,738	2,259	322	103	44	<i>Bulgaria</i>
Rumunsko	4,538	282	1,005	2,249	883	97	14	8	<i>Romania</i>
Německo	4,108	11	137	1,416	1,715	409	242	178	<i>Germany</i>
Spojené království	2,457	8	118	1,281	822	99	88	41	<i>United Kingdom</i>
Francie	1,446	5	80	996	279	42	33	11	<i>France</i>
Rakousko	1,032	6	24	374	448	92	56	32	<i>Austria</i>
Itálie	1,011	3	20	496	357	60	44	31	<i>Italy</i>
Nizozemsko	654	2	38	297	239	35	31	12	<i>Netherlands</i>
Maďarsko	559	6	49	326	138	16	21	3	<i>Hungary</i>
Litva	513	6	65	232	186	20	2	2	<i>Lithuania</i>
Španělsko	364	-	19	266	63	12	1	3	<i>Spain</i>
Belgie	265	-	16	133	82	17	14	3	<i>Belgium</i>
Řecko	236	-	6	79	111	16	11	13	<i>Greece</i>
Irsko	212	2	11	127	64	5	2	1	<i>Ireland</i>
Švédsko	209	2	10	83	68	13	26	7	<i>Sweden</i>
Dánsko	149	1	6	77	47	11	6	1	<i>Denmark</i>
Finsko	116	-	8	74	24	3	5	2	<i>Finland</i>
Slovinsko	107	1	4	58	31	9	2	2	<i>Slovenia</i>
Portugalsko	85	-	8	60	14	2	1	-	<i>Portugal</i>
Lotyšsko	83	1	10	33	27	6	4	2	<i>Latvia</i>
Estonsko	31	-	5	22	4	-	-	-	<i>Estonia</i>
Kypr	30	-	2	19	4	2	2	1	<i>Cyprus</i>
Malta	19	-	1	11	4	3	-	-	<i>Malta</i>
Lucembursko	10	-	-	7	2	1	-	-	<i>Luxembourg</i>
Ostatní země celkem	149,626	2,694	22,815	73,663	44,843	4,093	1,071	447	<i>Other countries, total</i>

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: www.czso.cz (neúplná tabulka)

8.8. Příloha č. 8 - Pět nejčastějších státních občanství cizinců EU registrovaných u MPO k 31.12.2010

Zdroj: Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z: www.czso.cz

8.9. Příloha č. 9 – Respondentka Tanita Yankova se svoji bulharskou kapelou Bulk

Zdroj: Vlastní foto. Fotka byla pořízena 14. prosince 2015 v Jazz Docku v Praze.